

WIADOMOŚCI POLSKIE

Nr 3 (24)
LIPIEC,
SIERPIEŃ,
WRZESIEŃ
2009 r.
KRASNODAR

ПОЛЬСКІЕ ВЕДОМОСТИ

№ 3 (24)
ИЮЛЬ,
АВГУСТ,
СЕНТЯБРЬ
2009 г.
КРАСНОДАР

Pismo Krasnodarskiej Organizacji
Regionalnej Polskie Centrum
Narodowo-Kulturalne "Jedność"

Издание Краснодарской региональной
общественной организации Польский
национально-культурный центр "Единство"

Marta Bugajczyk.
rys. Katarzyny Bojczenko, 2009 r.

2 WIZYTA POŻEGNALNA PANA DYREKTORA

WIADOMOŚCI POLSKIE, Krasnodar, 2009, Nr 3 (24)

1 июля 2009 г. в национальной гостиниой Общественно-информационного центра Краснодара состоялся круглый стол, посвящённый российско-польским культурным связям. Организаторами мероприятия выступили КРОО Польский национально-культурный центр «Единство» и Польский культурный центр в Москве.

В Краснодар прибыл Первый Советник Посольства Республики Польша, директор Польского культурного центра в Москве *доктор Хероним Граля*, который подробно ознакомил собравшихся с плодотворной деятельностью возглавляемого им центра за прошедшие четыре года. Одними из последних достижений Польского культурного центра стало активное участие в организации выставки из собраний польских музеев и частных коллекций «Символ и форма. Польская живопись 1880–1939 гг.» в Государственном музее изобразительных искусств им. А.С. Пушкина в Москве, а также проведение очередного международного музыкального фестиваля «Времена года», в этот раз посвящённого польской музыке.

В ходе мероприятия участники смогли задать доктору Граля ряд вопросов, прошла дискуссия о стереотипах восприятия поляков в России. После этого, пан Хероним Граля торжественно вручил Карты поляка ещё семи членам Польского центра «Единство»: *пану Александру Багинскому, пани Славомире Коновка, пану Геннадии Матковскому, пани Ядвиге Назаровой, пану Александру Осташевскому, пани Наталье Чалой и пани Янине Шкуратовой.*

После краснодарской встречи, доктор Граля совершил поездку на черноморское побережье. В посёлке Джубга он посетил Музей природы и фантазии, основанный *паном Антонием Гжеляком* (1928–2004). В настоящее время хранителями музея являются его вдова, *пани Ядвига*, и их сын *пан Владислав* с супругой.

Следующим пунктом поездки пана директора стал город-курорт Анапа, где **2 июля** состоялась встреча с представителями анапской колонии и презентация пяти книг серии «Поляки в России», изданных в Краснодаре. Здесь высокого гостя сердечно приветствовали настоятель Римско-католического прихода Святых Ядвиги и Либория в станице Анапской *отец Яцек Ягодзинский* и председатель анапского центра польской культуры «Наш Дом» *пан Владимир Фигловский*. Во время встречи Карту поляка получил активный деятель колонии *пан Сергей Долгодушев*.

В этом году заканчивается дипломатическая работа в России пана Хероним Граля — мудрого человека и профессионала! Он возвращается в Польшу, где продолжит свои научные исторические исследования. Прощальный визит пана директора на Кубань, где он заслужил всеобщее уважение, стало большой честью для нашей колонии! (фоторепортаж о визите см. на стр. 2)

22 июля 2009 г. в Краснодаре в рамках работы Краснодарского клуба гражданского образования им. Всеволода Тихомирова прошёл круглый стол на тему: «Защита общественных интересов. Опыт НКО Болгарии». Участники круглого стола смогли познакомиться с известным общественным деятелем, руководителем Национальной антикоррупционной коалиции Болгарии *Николаем Христовом Близнаковым*. Он является автором успешного эксперимента по «ротационной демократии» в Пловдиве. Эксперимент состоит в создании альтернативы традиционным методам прямой демократии (референдуму) — проведении заседаний «гражданского жюри» жителей города для решения важных городских вопросов методом голосования.

Наибольший интерес вызвала тема противодействия коррупции в Болгарии, где эта проблема достигла значительного размаха.

В мероприятии принял участие председатель Польского центра «Единство» *пан Александр Селицкий*, с декабря 2008 г. возглавляющий комиссию по международному сотрудничеству и гражданской дипломатии Совета при главе администрации Краснодарского края по содействию развитию институтов гражданского общества и правам человека.

9 августа. Славянск-на Кубани.

7 августа. У памятника В. А. Будзинскому в Анапе.

6–9 августа 2009 г. в Славянске-на-Кубани прошёл VI Международный фестиваль славянской культуры «Славянск-2009». Кубанские поляки всегда принимали в нём активное участие, начиная с Первого фестиваля «Славянск-2004», когда польскую культуру представлял фольклорно-этнографический ансамбль «Сковронэк» под руководством *пани Ядвиги Гарлинской-Гжеляк*.

На четыре дня весь Славянский район превратился в огромный зрительный зал. Под парадный марш пяти духовых оркестров более 500 хоровых, вокальных, танцевальных ансамблей, детских фольклорных коллективов и народных исполнителей прошествовали по главной улице города — Красной — к Театральной площади, где был дан торжественный старт фестивалю.

Яркой составляющей большого фестивального праздника стал мини-фестиваль «Наливное яблоко» на территории предприятия ЗАО «Сад-Гигант». В Северном парке города гостеприимно распахнули свои двери импровизированные казачьи курени. Каждое из пятнадцати поселений Славянского района в своём курене постаралось передать настоящий колорит кубанского быта. В рамках фестиваля проходила выставка декоративно-прикладного искусства «Россия мастеровая». На ней свои произведения представили более 250-ти гостей из разных городов России и многих районов Краснодарского края.

7 августа, в рамках фестиваля, прошла научно-практическая конференция «Традиционная культура славянских народов в современном социокультурном пространстве», организованная работниками учреждений культуры при содействии Краснодарского государственного историко-археологического музея-заповедника им. Е.Д. Фелицына. Председатель Польского центра «Единство» *пан Александр Селицкий* выступил с докладом на тему: «Общественно-культурные организации поляков Кубанской области и Черноморской губернии на рубеже XIX–XX вв.».

9 августа на заключительном гала-концерте зрители встречали громом аплодисментов лауреатов фестиваля, в том числе коллектив из Польши — гуральский ансамбль народных песен и танцев «Харнасе» («Разбойники») из Поронина.

Фестиваль «Славянск-2009» стал очередной вехой в утверждении добрых, дружественных отношений между народами, в укреплении культурного и экономического сотрудничества.

7 августа. Славянск-на-Кубани.

**На встрече
с Малгожатой Джевенцкой.**

20 августа 2009 г. в Польском национально-культурном центре «Единство» состоялась встреча с необыкновенной женщиной *пани Малгожатой Джевенцкой*, судьба которой на долгие годы связала её с Ботсваной. Впервые оказавшись в 1970-х гг. в Африке, пани Малгожата и её муж голландец Альберт, специалист в области архитектуры и строительства, были очарованы чёрным континентом, простыми нравами местных народов, ощущением свободы и гармонии с природой. Получив от вождя племенного поселения Маун разрешение на строительство дома, они решили здесь остаться. Пани Малгожата стала учительницей и организовала школу ткачества для физически неполноценных, а её супруг построил реабилитационный центр для инвалидов.

Кроме того, пани Малгожата совершила путешествия в Перу и Боливию, часто живёт в Польше. Она уже второй раз посетила Краснодар и встретила с кубанской полонией. Сейчас её главной целью является привлечение внимания общественности к проблеме СПИДа в Ботсване и поиск путей её разрешения.

5 сентября 2009 г. состоялось общее собрание Польского национально-культурного центра «Единство», посвящённое событиям весенне-летнего периода, связанными с Польским центром, которому в 2009 году исполнилось 15 лет. На встрече обсуждались организационные моменты по подготовке кульминации торжеств, приходящихся на 7–9 ноября.

13 сентября 2009 г. начался цикл лекций курса новейшей истории Польши (1945–1989 гг.), который ведёт *пан Виталий Мингазов-Литуновский*. Планируется осветить основные вехи истории ПНР, которые во многом остаются ещё нам неизвестными.

26 сентября 2009 г. в Краснодаре прошло празднование Дня города. Национальные общины Краснодара смогли принять участие в главном праздничном выступлении — гала-концерте на Театральной площади. Всё многообразие национальных культур было представлено самодеятельными и профессиональными творческими коллективами города. На родных языках поздравили Краснодар с праздником адыги, армяне, белорусы, греки, грузины, дагестанцы, евреи, поляки, русские, татары, украинцы, цыгане и многие другие. 26 ребятишек из национальных общин сплели «венки дружбы» и вручили их почётным гостям праздника.

Польский ансамбль «Сковоронэк» под руководством *пани Ядвиги Гарлиньской-Гжеляк* исполнил зажигательную польскую песню «Зелёный мостик».

На городском празднике.

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Uchwała Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Marszałku Senatu VII kadencji

1. Członkowie Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Marszałku Senatu VII kadencji wyrażają solidarność i współczucie wszystkim, których dotknęła katastrofa w kopalni „Wujek – Śląsk” w Rudzie Śląskiej. Zwracamy się o objęcie poszkodowanych i ich rodzin szczególną opieką.

2. Wyrażamy poparcie dla Ministerstwa Edukacji Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, które podjęło próbę uporządkowania spraw oświaty polonijnej i polskiej za granicą. Pragniemy przy tym zaznaczyć, że:

- podstawową zasadą obowiązującą w projektowanych rozwiązaniach musi być zasada zapewniająca wszystkim dzieciom i młodzieży pochodzenia polskiego równe prawo dostępu do nauki języka i przedmiotów ojczyustych;
- wszelkie zmiany winny być przeprowadzane w sposób ewolucyjny i niedopuszczalne jest przerywanie procesu edukacyjnego zamykaniem szkół;
- w kontekście planowanej reformy łączne nakłady na wszystkie szkoły poza granicami kraju muszą ulec znacznemu zwiększeniu.

Wyrażamy uznanie dla prowadzonego przez MEN procesu szerokich konsultacji przygotowanych reform.

3. Nie popieramy propozycji tworzenia stanowisk koordynatorów ds. oświaty polonijnej i polskich za granicą w polskich placówkach dyplomatycznych i konsularnych.

4. Uważamy, że przygotowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w porozumieniu z reprezentantami polonijnych środowisk oświatowych nieobligatoryjna baza programowa nauczania języka polskiego oraz historii i geografii Polski jest długo oczekiwaną pomocą w pracy nauczycieli pracujących poza granicami.

5. Na rozwój i promocję zasługują wdrażane programy e-learningu i przygotowania młodzieży powracającej z emigracji do polskiego systemu edukacyjnego.

6. Zwracamy uwagę władz polskich z nadzieją na interwencję w pogarszającej się sytuacji oświaty polskiej w krajach ościennych: na Litwie, Ukrainie, Białorusi, w Niemczech i w Czechach.

7. Popieramy system stypendialny dla akademickiej młodzieży polonijnej i polskiej z zagranicy i oczekujemy jego dalszego rozwoju.

8. Wyrażamy uznanie dla bogatego programu Obchodów Chopinowskich 2010, przygotowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Zwracamy się z apelem do organizacji polonijnych i polskich na całym świecie o aktywne włączenie się w realizację przedsięwzięć mogących wzbogacić przypadające na rok przyszły obchody rocznicowe: urodzin Fryderyka Chopina i Ignacego Jana Paderewskiego oraz bitwy pod Grunwaldem, Bitwy Warszawskiej i Zbrodni Katyńskiej.

9. W kontekście przyszłorocznych obchodów rocznicowych zwracamy uwagę na konieczność koordynacji planów Ministerstwa Spraw Zagranicznych i podległych mu placówek dyplomatyczno – konsularnych z programami organizacji polonijnych i polskich w świecie.

10. Uważamy, że wszelkie formy i struktury, których celem jest integracja środowisk polonijnych i polskich w świecie, jak i zainicjowane przez te środowiska procesy integracyjne zasługują na poparcie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, sprawującego od 20 lat opiekę nad Polonią i Polakami za granicą.

11. Uważamy, że wszyscy Polacy na Białorusi mają prawo do swobodnego zrzeszania się w organizacjach społecznych i pielęgnowania swojej tożsamości narodowej. Dlatego też wyrażamy pogląd, że zmuszanie kogokolwiek do przynależności związkowej jest sprzeczne z zasadami demokracji i prawami człowieka. Tego typu działania traktujemy i będziemy traktować jako prześladowanie mniejszości polskiej w Republice Białoruś. Jednocześnie wyrażamy pełne poparcie dla działalności Związku Polaków na Białorusi prowadzonego przez Andżelikę Borys.

12. Uważamy, że dla poprawy stosunków polsko-rosyjskich wskazane jest prowadzenie działań mających na celu przedstawianie obiektywnego wizerunku Polski i Polaków w rosyjskim przekazie medialnym.

13. Wyrażamy głębokie zaniepokojenie w związku z napływającymi informacjami dotyczącymi sytuacji TVP Polonia. Znaczne zredukowanie budżetu, ograniczenie zatrudnienia oraz proponowane zmiany statutu, w wyniku których TVP Polonia włączone zostanie do Centrum Programów Wyspecjalizowanych prowadzi do pozbawienia autonomii tej jedynej stacji, której programy skierowane są do Polaków żyjących poza granicami kraju.

Tego rodzaju działania prowadzą de facto do likwidacji ważnego łącznika Macierzy z Polonią i Polakami w świecie. Uważamy to za lekceważenie ponad 17 milionowej rzeszy Polaków żyjących na różnych kontynentach świata.

14. Wyrażamy głęboki szacunek dla konstytucyjnego prawa obywateli polskich zamieszkałych poza granicami kraju do udziału w wyborach. Zwracamy jednak uwagę na wielką dysproporcję pomiędzy wysiłkiem organizacyjnym i nakładami finansowymi Państwa Polskiego a znikomym statystycznie ich rezultatem. Zachęcamy naszych rodaków do udziału w wyborach w krajach zamieszkania.

15. Uważamy, że tylko wspólne działanie polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych oraz organizacji polonijnych i polskich poza granicami, a także współpraca w tym zakresie z sektorem pozarządowym może zapewnić lepszy wizerunek Polski w świecie i bardziej efektywną obronę jej dobrego imienia.

Warszawa, 22 września 2009 rok

21–22 сентября 2009 г. в Варшаве прошло очередное заседание Полонийного Консультативного Совета при Маршале Сената Республики Польша. С 2008 г. российскую Полицию в Совете представляет пан Александр Селицкий.

POSIEDZENIE POLONIJNEJ PRZY MARSZAŁKU SENATU

21 września 2009 r. wicemarszałek Senatu RP Krystyna Bochenek otworzyła dwudniowe posiedzenie Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Marszałku Senatu VII Kadencji. Przedstawiciele organizacji i środowisk polonijnych z całego świata wspólnie z przedstawicielami Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Edukacji Narodowej, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Nauki i Szkolnictwa Wyższego rozpoczęli debatę nad perspektywami współpracy kraju z emigracją w 2010 r.

Wicemarszałek Bochenek podkreśliła rolę Polonii w kształtowaniu pozytywnego wizerunku Polski w krajach zamieszkania naszych rodaków. Przypomniała, że o tym ważnym problemie w kontekście wyborów do Parlamentu Europejskiego mówiono podczas poprzedniego spotkania Rady. „Dziś możemy cieszyć się z sukcesu, jakim jest objęcie funkcji przewodniczącego Parlamentu Europejskiego przez Jerzego Buzka” – powiedziała Krystyna Bochenek.

Omawiając program obecnego posiedzenia Rady, wicemarszałek podkreśliła, że wprowadzenie z inicjatywy MEN do programu obrad dyskusji nad projektem „Programu rozwoju oświaty polskiej poza granicami i oświaty polonijnej na lata 2009–2011” wynika z wagi tego zagadnienia dla zachowania tożsamości narodowej dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia poza granicami, a także dla perspektyw promocji Polski w świecie. Z tego samego względu niezwykle ważny jest także drugi punkt obrad dotyczący „Wspierania działań służących upowszechnianiu wiedzy o kulturze polskiej i dziedzictwie narodowym w środowiskach polonijnych i polskich

w świecie, ze szczególnym uwzględnieniem 200. rocznicy urodzenia Fryderyka Chopina i 150. rocznicy urodzenia Ignacego Jana Paderewskiego oraz rocznic narodowych”. Jak stwierdziła wicemarszałek Krystyna Bochenek, Rok Chopinowski to niezwykła okazja do promocji Polski w świecie. Warto by w tę inicjatywę włączyli się twórczo wszyscy, którym sprawy polskie leżą na sercu. Zdaniem wicemarszałek, Polonijna Rada Konsultacyjna jest najlepszym forum do wymiany informacji i wypracowania formuły współpracy w tej ważnej, narodowej sprawie.

Katarzyna Hall, minister edukacji narodowej, podkreślając znaczenie znajomości języka dla utrzymania tożsamości narodowej, wskazała na potrzebę stworzenia jak najlepszego programu edukacji, którym objęte będą polskie szkoły za granicą. Minister zapewniła, że autorzy przedstawionego projektu otwarci są na wszelkie uwagi i sugestie. Konsultacja z Radą niewątpliwie wniesie cenny wkład w ostateczny kształt programu rozwoju oświaty polonijnej.

Jan Borkowski, sekretarz stanu w MSZ, podkreślił, że sprawy liczącej 17 mln polskiej diaspory stanowią priorytet w polityce zagranicznej państwa, są ważnym elementem dialogu politycznego w kontaktach międzynarodowych. Wiceminister zapowiedział, że jeszcze w tym roku MSZ przedstawi raport o sytuacji Polonii i Polaków za granicą, opracowany na podstawie danych zebranych w 29 krajach o największych skupiskach środowisk polonijnych, przygotowany przez polskie placówki dyplomatyczne oraz organizacje polonijne.

Jak wynika ze statystyk 8 proc. mieszkańców państw UE posługuje się językiem polskim.

Jerzy Szwed, podsekretarz stanu w MNiSzW, poinformował o działaniach podejmowanych na rzecz pomocy rodakom z Litwy i Białorusi, studiującym w Polsce. Mówił o udzielanych stypendiach, współpracy naukowej polskich uczelni z naukowcami polskimi mieszkającymi za granicą, a także o pomocy udzielanej lektoratom i katedrom języka polskiego na uczelniach zagranicznych.

Waldemar Dąbrowski, dyrektor Teatru Wielkiego Opery Narodowej, pełnomocnik ministra kultury i dziedzictwa narodowego ds. Obchodów Chopinowskich w 2010 roku, przedstawił stan przygotowań do obchodów Roku Chopinowskiego. Podkreślił znaczenie tego ogromnego przedsięwzięcia dla promocji Polski w świecie, a także możliwości udziału środowisk polonijnych w tych obchodach.

W części roboczej posiedzenia, obradując w zespołach, członkowie Rady Konsultacyjnej zapoznali się ze szczegółami programu obchodów chopinowskich oraz projektu „Programu rozwoju oświaty polskiej poza granicami i oświaty polonijnej na lata 2009-2011”.

22 września br., w drugim dniu obrad, Rada omówiła sprawy dotyczące integracji ruchu polonijnego, udziału Polonii w procesie wyborczym, obrony dobrego imienia Polski, planowanych działań TVP Polonia w perspektywie roku 2010 oraz komunikat Kancelarii Senatu w sprawie wykorzystania środków finansowych w ramach programów Unii Europejskiej.

Tadeusz Pilat, prezydent Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych, zwrócił uwagę na potrzebę uaktywnienia Rady Polonii Świata. Jego zdaniem głos zintegrowanej Polonii jest potrzebny zarówno Polsce, jak i środowiskom polonijnym. Koncepcję stworzenia światowego

dobrego imienia Polski i Polaków w świecie, tworzenie pozytywnego wizerunku Polski i Polaków, powinny być obowiązkiem wszystkich: struktur MSZ, organizacji polonijnych i pozarządowych. Często fałszywy obraz Polski nie jest bowiem wynikiem niechęci czy złych intencji obywateli innych państw, lecz zwykłej niewiedzy.

Obradująca Rada Konsultacyjna wiele uwagi poświęciła prawu wyborczemu obywateli polskich mieszkających w innych państwach. Niektórzy członkowie Rady uznali za niemoralny udział w wyborach, jeśli mieszka się i płaci podatki w innym państwie. Podnieśli też sprawę kosztów organizowania wyborów poza granicami kraju. Wszyscy byli zgodni, że w interesie Polski i Polonii jest udział Polaków w wyborach kraju zamieszkania, a w przypadku rodaków mieszkających w państwach Unii – uczestnictwo w wyborach do europarlamentu.

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

RADY KONSULTACYJNEJ VII KADENCJI

zjednoczenia Polonii poparła także Helena Miziniak, prezes Zjednoczenia w Wielkiej Brytanii i przewodnicząca Zespołu Doradców ds. Migracji Ekonomicznej Obywateli Polskich do Państw Członkowskich UE przy Marszałku Senatu VII kadencji. Doceniając prężność polonijnych organizacji kontynentalnych Miziniak uznała, że zjednoczenie Polonii będzie występować w obronie dobrego imienia Polski i Polaków oraz wesprze potrzebujące pomocy środowiska polskie. Władysław Lizoń, prezes Kongresu Polonii Kanadyjskiej, opowiadając się za reformą uśpionych struktur Rady Polonii Świata i wyznaczeniem jej nowych celów, podkreślił, że integracja Polonii świata jest w gestii samych organizacji polonijnych, zwłaszcza zrzeszeń kontynentalnych. Apelowal też o budowanie dumy narodowej wśród Polaków.

Uczestnicy debaty stwierdzili, że ochrona

Rada wysłuchiwała informacji o planach programowych, emisyjnych i finansowych telewizji Polonia. Z dezaprobatą przyjęto wiadomość o zmianach organizacyjnych dotyczących TV Polonia.

Podsumowując debatę, wicemarszałek Krystyna Bochenek wysoko oceniła współpracę Rady Konsultacyjnej z Senatem - jej wkład w ocenę projektu reformy szkolnictwa polonijnego, przedstawionego przez MEN, a także gotowość do zaangażowania się w obchody Roku Chopinowskiego i 150. rocznicy urodzin Ignacego Paderewskiego. Zdaniem wicemarszałka głos Polonii w tworzeniu dobrego wizerunku Polski jest bardzo ważny. Cenne uwagi członków Rady dotyczące ordynacji wyborczej, jak zapewniła autorom projektu ustawy zmieniającej prawo wyborcze.

Przybyły na spotkanie z Radą Konsultacyjną marszałek Senatu Bogdan Borusewicz podkreślił znaczenie pracy tego ciała doradczego w kontaktach ze środowiskami polonijnymi i w rozwiązywaniu wielu problemów. Omówił sprawy szkolnictwa polonijnego, zwrócił uwagę na potrzebę szukania nowych form propagowania i uczenia języka polskiego. Apelowal także o włączenie się Polonii w obchody Roku Chopinowskiego oraz o aktywny udział Polaków w życiu społecznym i politycznym państw, w których mieszkają. Marszałek wyjaśnił również, że niepokój o TV Polonia jest związany z niepewną sytuacją, w jakiej znajduje się cała polska telewizja publiczna. Zapewnił, iż będzie interweniował o utrzymanie tego polonijnego programu TVP.

Marszałek Bogdan Borusewicz podziękował uczestniczącym w obradach członkom Rady, senatorom, przedstawicielom rządu i, organizacji pozarządowych współpracujących z Polonią.

Członkowie Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy Marszałku Senatu VII kadencji przekazali marszałkowi Borusewiczowi uchwałę podjętą w związku z katastrofą w kopalni „Wujek-Słask”. W uchwale czytamy:

„My Polacy, członkowie Polonijnej Rady Konsultacyjnej, pragniemy wyrazić nasz głęboki smutek spowodowany katastrofą w kopalni „Wujek-Słask” w Rudzie Śląskiej-Kochłowicach.

Łączymy się w bólu z pogrążonymi w żałobie rodzinami, które ta tragedia dotknęła. Wszystkim Bliskim Poległych Górników składamy nasze, z głębi serca płynące, wyrazy solidarności i współczucia”.

<http://www.senat.gov.pl>

Zygmunt Szczęśny Feliński

Religijność szlachecka miała swe korzenie w etosie rycerskim. Rycerz, nie tylko słynął z cnót, lecz był człowiekiem głębokiej wiary. Pasowanie na rycerza poprzedzone było długimi modlitwami i postem. Znaki, które umieszczano na proporcach, były najczęściej o tematyce religijnej z elementem krzyża. Symbole religijne, wizerunki Najświętszej Marii Panny i świętych, szczególnie św. Michała i Jerzego umieszczane były na ryngrafach. Na tarczach malowano często krzyż. Znaki i proporce z czasem stawały się herbami tak jak herby Dębno, Agryppa, Bojczy, Brzózka, Denis czy Szeliga.

w dworach były kaplice. Dzień zaczynało od Jutrzni, Godzinek, czy modlitwy „Anioł Pański”. W niektórych majątkach odprawiano cichą Mszę św. Dzieci pobierały nauki w

Dwory utrzymywały kościoły, zakony, przeważnie będąc fundatorami. Zapisywano zakonowi, parafiom ziemię, a także polecano testamentem wypłacanie

RELIGIJNOŚĆ KATOLICKIEJ SZLACHTY POLSKIEJ

ZYCIE większości szlachty ściśle związane było z Kościołem Katolickim od narodzin do śmierci.

Dzieci chrzczono po urodzeniu. Ze względu na dużą śmiertelność czyniono to bardzo szybko w pierwszej dobie życia, gdzie rodzice chrzestni byli przypadkowi. W czasach późniejszych XVII–XX w. oprawa została rozbudowana, stosownie do urodzenia i konseksji dziecko podawało kilka par, i nadawano kilka. Wychowanie religijne spoczywało na matce, babci. Te uczyły podstawowych pojęć religijnych i modlitw. Możliwsza szlachta trzymała w swoich posiadłościach księży kapelanów, a

domu, bądź posyłano je do szkół zakonnych, pijarów, jezuitów. Co prawda każda parafia miała szkołkę parafialną, ale tam uczyły się głównie dzieci chłopskie. Nie jest prawdą jakoby szlachta była niewykształcona także religijnie, jak uważa Janusz Tazbir w książce „Kultura szlachecka w Polsce”. Poziom wykształcenia religijnego był zróżnicowany. Z rodów szlacheckiego pochodzenia wywodzi się wielu profesorów i biskupów jak arcybiskup Trąba, Paweł z Włokowic, biskup Jan Zawisza czy Zawisza z Kurozwęk.

Na uwagę zasługuje hagiografia. Mamy liczne przykłady na przełomie wieków świętych pochodzenia szlacheckiego, a więc św. Andrzej Bobola herbu Leliwa, Stanisław Kostka herbu Dąbrowa, Albert Chmielowski herbu Jastrzębiec, Rafał Kalinowski herbu Kalinowa, bł. Jan Beyzym herbu własnego czy też św. Zygmunt Szczęśny Feliński herbu Farenbach.

Życie dworu toczyło się wokół kościoła i niedzielnej Mszy św. Po nabożeństwie co zaniejsze rody spotykały się na plebani. Książę także byli goszczeni w dworach i traktowani niezależnie od pochodzenia z wielkim szacunkiem. Kiedy do kościoła było daleko najstarsza kobieta we dworze – Babcia – prowadziła modlitwę, litanie, różaniec. Czytano Biblię czy żywoty świętych.

często dużej kwoty na ich utrzymanie. Bywało to nieraz trudne, szczególnie gdy rodzina ubożała. Większość kościołów na Litwie i w Koronie szczególnie na Mazowszu i Podlasiu ufundowane były przez szlachtę. Na uwagę zasługuje kościół św. Pawła w Wilnie – dar Paca, św. Michała w Wilnie – dar Hawnulewiczów, czy pierwsza świątynia w sanktuarium w Szydłowie – dar Andrzeja Zawiszy, Kodeń – Sapiehów, w Zarzeniu przez Zarzeńskich. Ufundowane przez drobną szlachtę mazowiecką i podlaską są świątynie w Ostrowi-Mazowieckiej, Porębie, Wąsewie i Andrzejewie. Wyposażano świątynie i obdarowywano sprzętem liturgicznym. Stawiano kaplice i kapliczki, krzyże.

Herb Dębno

Herb Agryppa

Święta Wielkanocy i Bożego Narodzenia obchodzono nie tylko hucznie, ale zwracano dużą uwagę na stronę duchową.

Poszczono nie tylko w piątki, ale w Wielkim Poście nie jadano mięsa albo wcale, bądź tylko w niedzielę, czy w Uroczystość św. Józefa. Rozważano Mękę Pańską, przystępowano do spowiedzi wielkanocnej i Komunii św. Śpiewano pieśni pasyjne.

Herb Szeliga

W Wielką Sobotę święcono pokarmy, zapraszano księdza do dworu gdzie czekał suto zastawiony stół.

W Adwencie rano w kościołach odprawiane były roraty. Przy wigilii po wspólnej modlitwie, którą prowadziła głowa rodziny dzielono się opłatkiem. Jeśli kościół nie był zbyt daleko saniami wyruszano na pasterkę, oraz Mszę w pierwszy i drugi dzień świąt. Jeżeli mróz był wielki i zaspy, nie jechano do kościoła, ale modlono się w sposób uroczysty w salonie. Przy choince był ustawiany klęcznik, dla pozostałych rozkładano poduszki. Okresowi

Herb Bojczy

Ostrów

Bożonarodzeniowemu towarzyszył śpiew kolęd, których melodie wzorowane były na tańcach dworskich jak np. „Bóg się rodzi” na polonezie.

Nie brakło elementów religijnych w świętowaniu dożynek, które zawsze zaczynały się Mszą dziękczynną. Święcono także pola pod siew.

Podróżujący szlachcic nie rozstawał się z ołtarzykiem podróżnym i różańcem. Odbywał liczne pielgrzymki. Witał zawołaniem „W imię Boże”.

Kościół towarzyszył szlachcic i w chwili śmierci. Zazwyczaj proszono księdza z ostatnią posługą, czyli sakramentem chorych do umierającego. Modlono się przy konającym, a potem czuвано modłać się przy zmarłym. Znamienitszych chowano w kościołach, lub rodzinnych grobowcach. Na Litwie są kaplice cmentarne i nekropolie rodzinne na własnej ziemi. Związane to jest z mieszanymi małżeństwami, prawosławnych i katolików, czy protestantów i katolików. Chętnie dawano ofiary na Mszę św. za zmarłych. Hrabia Drucki-Lubecki podarował ziemię pod sanktuarium w Niepokalanowie za Mszę wieczystą.

Szlachta na ogół była tolerancyjna wobec innych religii. Często dochodziło do małżeństw mieszanych. Niezmiernie rzadko do XIX w. zdarzali się ateści. W 1689 r. skazano na śmierć Kazimierza Lyszczyńskiego za traktat „O nie istnieniu Boga”. To wydarzenie było ewenementem w historii Kościoła w Polsce.

Niezmiernie ważną dla życia szlachty była wiara. Modlono się, przyjmowano sakramenty, wspierano kościół finansowo, dawano jałmużnę po to, by zasłużyć na życie wieczne.

Iwona ZAWISZA-CHYZANOWSKA

*Nauczycielka
Rozalia Kokińska*

NA ŁOTWIE, w mieście Dyneburg (Daugavpils) podczas okupacji niemieckiej, kiedy byłam w wieku szkolnym, istniały szkoły wyłącznie łotewskie i rosyjskie. Dzieci polskie mogły się uczyć tylko tajnie w domu. Moją pierwszą nauczycielką stała się pani Rozalia Kokińska, która ośmiu uczniów nauczała języka polskiego, historii Polski, matematyki oraz religii. Uczyła nas kochać język ojczysty oraz być patriotami.

Faszyści nienawidzili Polaków na równi z Żydami. Ci ostatni musieli nosić na piersi i plecach żółte gwiazdy Dawida, natomiast Polacy – takie same białe. Ani ci, ani tamci nie mogli korzystać z chodników i mieli chodzić wyłącznie po jezdniach. Co prawda byli wśród Niemców również porządni ludzie, którzy zawczasu ostrzegali nas przed łapankami.

Później, kiedy już nastąpił odwrót Niemców, lekcje odbywały się w pomieszczeniu piwnicznym przy kościele katolickim. Po wyzwoleniu

Zbliża się Dzień Nauczyciela i z tej okazji chcę wyrazić swoją głęboką wdzięczność wszystkim nauczycielom polskim, którzy niezależnie od miejsca i czasów nauczali lub nauczają polskiego. W Stawropolu moje ukłony należą się pani Janie Matwieckiej oraz pani Annie Nagornej.

O MOJEJ NAUCE W POLSKIEJ SZKOLE

Piąta Klasa Polskiej Szkoły, 1948 r.

od Niemców otwarto jedyną na całe miasto szkołę polską, która mieściła się w piętrowym budynku. Byliśmy z tego bardzo radzi, mimo że niektórzy uczniowie mieli pokonywać długą, bo 5-8 kilometrową drogę.

Dyrektorem był wtedy pan Filipiecki, kierowniczką działu nauczania – pani Jadwiga Bauzyk, zaś wychowawczynią klasy – pani Maria Dagis. Z innych nauczycieli pamiętam tylko panią Zofię Linkun, panią Weronikę Girwidz, panią Helenę Szarszun oraz panią Mickiewicz, która nauczała nas piosenek i tańców polskich. Niestety wszyscy już zmarli. Niech się zachowują we wdzięcznej pamięci nauczyciele, którzy

Szósta Klasa Polskiej Szkoły, 1949 r.

tyle wiedzy włożyli do naszych głów! Dotychczas pamiętam wszystko, czego mnie nauczono – czytam, piszę, rozmawiam po polsku, mimo że uczyłam się tylko przez sześć lat. Kiedy ukończyłam szóstą klasę, szkołę naszą zlikwidowano.

Po trzydziestu latach odbyło się spotkanie byłych uczniów naszej klasy i nauczycieli. Byliśmy mocno wzruszeni podczas spotkania z naszymi starymi dobrymi nauczycielami. Radości nie było końca – śpiewaliśmy, tańczyli, rozpamiętywaliśmy szkolne lata... Z tamtego spotkania pozostało mi tylko foto. Związek Radziecki przestał istnieć i Łotwa obecnie jest zagranicą. Na pocztę nie stać.

Spotkanie po latach, 1985 r.

Janina Żużel, 1970 r.

ujrzy siebie na zdjęciu? Czekam!
Adres mój jest znany Redakcji.
Janina ŻUŻEL-WOROTYŃSKA

mógł sobie na własny sposób zorganizować wieczór sportowy.

Chciałabym bardzo wyróżnić jedną z wielu osób, która poświęciła nam najwięcej serca, czasu, uwagi i „ojcowskiej” opieki. Jest nią Pan Jacek Brzeziński, który był nie tylko wykładowcą języka i kultury polskiej w Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polaków i Cudzoziemców, ale i aktorem w teatrze „Prowizorium”. Pan Jacek często zapraszał swoich studentów na spektakle, wystawy, koncerty i przedstawienia, również ze swoim udziałem. Każdy z nas przez to czuł się z nim bardzo zaprzyjaźniony. Wielką jego zasługą było zapoznanie nas z życiem codziennym i obchodzeniem świąt w

pracownikiem i czerpię dużą satysfakcję z zajęć z kursantami. Cieszy mnie, że język rosyjski znów powraca do łask, zwłaszcza wśród ludzi młodych. Miło jest widzieć, z jakim zaangażowaniem młodzież podchodzi do nauki języka i poznawania kultury Wschodu.

Na początku, jako cudzoziemka, bardzo obawiałam się krytyki, braku życzliwości ze strony Polaków. Teraz mogę z pewnością stwierdzić, że w tym kraju panuje tolerancja i zainteresowanie innymi kulturami, w tym rosyjską. Cieszę się, że udało mi się odnaleźć swoje miejsce w polskim społeczeństwie, co też zawdzięczam m.in. swego rodzaju pomocy i wsparciu moich

Z perspektywy czterech lat spędzonych w Polsce muszę stwierdzić, że bardzo dużo obcokrajowców mieszka, pracuje lub studiuje w tym wspaniałym, demokratycznym państwie. Świadczy to o dużej gościnności, tolerancji i przyjaznym nastawieniu Polaków.

CZTERY LATA STUDIÓW W POLSCE

KILKA lat temu miałam szczęście dostać się na studia w Polsce. Moja przygoda z krajem nad Wisłą zaczęła się w Lublinie na kursie przygotowawczym dla cudzoziemców. Jak sama nazwa wskazuje – na tym rocznym kursie poznaliśmy dzieje, kulturę, tradycje i obyczaje tego kraju, jak również mieliśmy świetną okazję zapoznania się z osobami z innych państw i kręgów kulturowych. Bardzo przyjemne i ciekawe było też dumne zaprezentowanie własnych tradycji i wartości, które każdy z nas wyniósł z rodzinnych stron. Możliwość taka była przy okazji organizowania różnych „Wieczorów Narodowych”, gdzie każdy z nas starał się w sposób ciekawy i godny przedstawić kraj z którego pochodził.

Rosja odznaczyła się pomysłowem i barwnym występem młodzieży z kilku miast (Irkucka, Krasnodaru, Moskwy i innych). Wszyscy wspaniale się bawili pod muzykę rosyjskich wykonawców oraz mieli okazję częstować się przysmakami kuchni rosyjskiej. Dużą zasługą w stworzeniu miłej, przyjaznej, rodzinnej atmosfery była praca i poświęcenie naszych wspaniałych opiekunów i wykładowców. Dzięki nim mieliśmy bardzo dobrze zorganizowany czas. Przekazali nam również dużo potężnej i przydatnej wiedzy, niezbędnej na studiach i w życiu codziennym w Polsce. Na zawsze pozostaną w pamięci liczne wyjazdy, wycieczki, spotkania towarzyskie, kółka zainteresowań, konsultacje, dodatkowe darmowe zajęcia sportowe, gdzie każdy

Polsce. To on nam kupował pączki na Tłusty Czwartek, uczył nas tańczyć poloneza, z nim słuchaliśmy utworów Maryli Rodowicz, gwiazdy estrady polskiej.

Po upływie kilku lat mam ogromny sentyment do tych 12 miesięcy spędzonych w Lublinie na tak zwanej „zerówce”. Kwitło tam życie towarzyskie w dobrych warunkach akademickich, zaczynały się długoletnie przyjaźnie. I choć teraz wszyscy mieszkamy w różnych miastach, bardzo chętnie przy każdej możliwej okazji nawzajem się odwiedzamy i mile wspominamy wspólnie spędzony czas. Każdy z nas na swój sposób próbował przyzwyczaić się do życia w polskich warunkach, poprzez poznawanie polskiej kuchni, słuchania polskich zespołów muzycznych, spędzając tradycyjnie polskie święta, które mimo wszystko w rodzinnych stronach są często inaczej obchodzone.

Przyjazd do Gdańska i rozpoczęcie nauki na Uniwersytecie na kierunku *Historia* otworzył przede mną nowe perspektywy i możliwości. Chociaż na początku wszystko wydawało mi się trudne i skomplikowane. Trzeba było umieć sobie radzić w innym mieście, bardzo dużo się uczyć, żeby sprostać wysokim wymaganiom, stawianym przez studia. Natomiast teraz widzę, że to wszystko się opłaciło i warto było się poświęcać. Jestem dumna z tego, że mam wyższe wykształcenie, dobrą pozycję społeczną, perspektywy rozwoju zawodowego. Obecnie pracuję jako lektorka języka rosyjskiego w bardzo prestiżowej szkole języków obcych *Profi-Lingua*. Jestem bardzo cenionym

Rodaków z Krasnodaru. To oni dodawali mi otuchy i zawsze we mnie wierzyli. To oni nauczyli mnie nie poddawać się i pokonywać powstające przeszkody.

Julia KUŹMICKA

BARWNY ŚWIAT LALEK NADZIEJI PIOTROWSKIEJ

Nadzija Piotrowska urodziła się tuż po wojnie w Poznaniu, gdzie odbywał służbę jej ojciec – oficer Armii Radzieckiej. W roku 1951 rodzina Piotrowskich przeniosła się do Krasnodaru, który leży na południu Rosji niedaleko Morza Czarnego. Tu w roku 1965 Nadzija zdobyła maturę i została wyróżniona złotym medalem. Studiowała na Moskiewskiej Politechnice Lotniczej. Po jej ukończeniu w 1971 roku przez całą karierę zawodową pracuje w Zjednoczeniu Naukowo-Produkcyjnym „Energia”. W Centrum Kierowania Lotów Kosmicznych zatrudniona jest w charakterze inżyniera grupy analitycznej systemów kierowania.

Pierwsze stroje dla lalek Barby powstały w 1993 roku. Po trzech latach założono kolekcję, która obecnie liczy paręset ślicznych kompletów. Pierwsza wystawa tych strojów odbyła się we wrześniu 2000 roku. W latach 2002–2008 magazyn „Natalija” opublikował serię artykułów pt. „BARBY: LEKCJE MISTRZA”. Kilka lekcji w programie „Z życia kobiety” w roku 2002 nadał kanał TV „TNT”.

W listopadzie 2002 roku Nadzija Piotrowska wystawiła swoje lalki na Jesiennym Wernisażu w naszej oranzacji. W grudniu 2002 – lutym 2003 odbyła się jej wystawa „Wytworność i Perfekcja” w Krasnodarskim Muzeum Historyczno-Archeologicznym im. Felicina, a później – jeszcze w Kurganińsku oraz Czerkiesku.

Nadzija Piotrowska herbu Korwin należy do członków Związku Szlachty Polskiej.

POKRÓTCE O SOBIE

Tyle, ile siebie pamiętam, zawsze coś konkretnego mnie fascynowało, i z wielkim zapałem poświęcałam temu zajęciu cały swój wolny czas. W dzieciństwie z przyjemnością rozwiązywałam zawiłe zadania z matematyki. Z powodzeniem brałam udział we wszystkich olimpiadach matematycznych. Kiedy zainteresowała mnie broń palna, zapisałam się do Klubu strzeleckiego. Strzelałam z pistoletu oraz z karabinu małokalibrowego. Wyniki były bardzo dobre, lecz mi się to znudziło. Zaś radio amatorstwo zaważyło na podjęciu decyzji o kierunku studiów i przyszłym zawodzie.

Byłam nastolatką, kiedy jakoś mimochodem nauczyłam się robić na drutach i szydełkiem. Używałam wtedy grubych drutów i grubej włóczki. Coś niecoś robiłam dla siebie, a później również dla innych. Kiedy byłam studentką, uczęszczałam do Sportowego klubu lotniczego. Pilotowałam szybowce, samoloty, skakałam ze spadochronem. Niestety cały ten sport amatorski przestał istnieć. Później cała moja niewielka rodzina zapaliła się do spływów na kajakach. Dłuższe podróże po małych i większych rzekach odbywaliśmy po 2-3 razy rocznie. Ostatnio nie możemy sobie tego pozwolić, gdyż rodzice mojego męża stale wymagają troskliwej opieki i nie możemy ich porzucić na dłuższy czas. Pracowałam i nadal pracuję w charakterze inżyniera w Centrum Kierowania Lotów Międzynarodowej Stacji Kosmicznej. Praca sprawia mi ogromną satysfakcję.

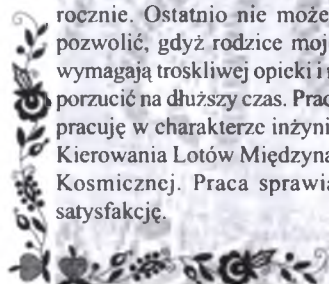
Jestem nie najgorszym fachowcem, lecz zawsze uważałam siebie za technokratę niezdołnego do twórczości artystycznej. W okresie reformy ekonomicznej koleżanki z pracy postanowiły skorzystać z właściwego im inżynierskiego podejścia do sporządzania wykończeń, i spróbować robić na drutach i szydełkiem stroje dla lalek *Barby*. Gotowe wyroby zamierzano sprzedawać, i w ten sposób mieć bardzo wtedy potrzebny dodatkowy zarobek. Co prawda, nic z tego nie wyszło, gdyż naprawdę żmudna praca wcale się nie opłacała. Lecz na samym początku wszystkie pracowały z zapałem. Ja zaś

pomyślałam, że nie dla mnie jest to zajęcie – dłużenie cienkimi drutami o średnicy 1 mm i takim samym szydełkiem – szkoda czasu i fady. Lecz moja przyjaciółka Ludmiła Zabiello postanowiła mnie „dotknąć”: „Unikasz tej pracy, gdyż nie jesteś pewna, że potrafisz to zrobić!” Musiałam odpowiedzieć, że jeżeli czegoś zamierzam dokonać, to zawsze mi się udaje. I zabrałam się do roboty. Pierwszą sukienkę przerabiałam z pięć razy – albo była za szeroka, albo za wąska, albo krzywa. Wreszcie powstała, jak wtedy myślałam, ładniutka sukieneczka. Wtedy też uświadomiłam sobie, że jestem dopiero na początku nie łatwej wcale drogi. Dzisiaj ze zdjęć sędzę, że wiele było modeli prymitywnych. Zaś zdjęcia fotograficzne tych najpierwszych sukni nie istnieją.

Mój kolega z pracy Walery Szmielew kiedyś rzekł: „Głupstwem jest takie piękno sprzedawać za nędzne pieniądze. Co najmniej musi być utrwalone fotograficznie. Gdybym miał dość pieniędzy – wszystko bym od was wykupił i miałbym kolekcję”.

Mocno się zdziwiłam, dlaczego taka oczywista myśl nie trafiła mi do głowy. Zaczęłam fotografować w miarę możliwości wszystko, co wyrabiałam sama oraz moje koleżanki. Zaniechałam sprzedawać strojów własnego wyrobu. Zaczęłam kupować ubiory, które mnie się spodobaly. Przeważnie były to wspaniałe szaty od Ludmiły Zabiello.

Z fotografowaniem miałam same problemy. Posługiwałam się nieautomatyczną lustrzanką „Zenit” i używałam odwracalnego filmu kolorowego. W sztucznym świetle z użyciem fleszu jakoś była fatalna. Zdjęcia,

robione na ulicy, udawały się lepiej, lecz wszystko komplikował wiatr oraz ciekawscy. Nie było gdzie ustawić lalki. Musiałam robić zdjęcia na balkonie, który mąż i syn wiecznie zaśmiecają przez niezliczone kawałki desek i różne żelastwo. Pewnego razu nastawiając aparat fotograficzny cofnęłam się, nastąpiłam na coś z rupieci i upadłam. Mocno się potłukłam, lecz zdjęcie mnie się udało!

Tym nie mniej problemy należytego oświetlenia dawały się we znaki. Każdy film zawierał lepsze i gorsze kadry, gdyż zdjęcia robiłam w różne dni o rozmaitych warunkach oświetlenia. Korzystałam z pomocy najlepszego wówczas zakładu fotograficznego w Moskwie przy ulicy Nikolskiej, niedaleko placu Czerwonego. Zauważyłam, że jeden z majstrów (wtedy koperty z gotowymi odbitkami były podpisywane przez wykonawców) udziela uwagi nawet nie najlepszym technicznie klatkom filmu i robi wcale niegorsze z nich odbitki. Pewnego dnia mój mąż Wiesław wrócił z kolejną porcją odbitek, do której załączony był list: „Wielmożna Pani! Owe lalki mnie się śnią. Pani sługa”.

List ten poruszył moje serce. Przechowuję go do dziś dnia. Niestety nie udało mi się spotkać z tym majstrem. Przy kolejnej wizycie majster poprosił mojego męża o spotkanie ze mną. Rozmawiałam z nim przez telefon i powiedziałam mu, że na razie nie jest to możliwe, gdyż szukujemy się do dłuższej wyprawy. Po powrocie z podróży dowiedziałam się, że majster zmienił miejsce pracy i nie wiadomo gdzie go szukać.

Właśnie wtedy zamierzałam już porzucić owe moje roboty na drutach – włóczka jest droga, zaś filmy i odbitki kolorowe są jeszcze droższe. Wymagało to zajęcia mnóstwa czasu i żmudnej pracy, zaś wyników nie widać – stroje leżą sobie w pudełkach.

Postanowiłam na razie nie porzucać swego hobby, gdyż zaszedł jeszcze jeden znamieny wypadek. Trafiła do szpitalu moja najlepsza przyjaciółka. Kiedy się udałam do niej z wizytą, zabrałam ze sobą album ze zdjęciami lalek *Barby*, żeby koleżankę uradować. Zdjęcia oglądały i cieszyły się z

nich wszystkie kuracjuszki. Jedna starszuszka rzekła: „Już naprawdę chciałam umierać, lecz po tym, jak obejrzałam takie piękno, żyć mi się chce”.

Wtedy ostatecznie porzuciłam myśl o wycofaniu się z tego zajęcia i postanowiłam spróbować pokazać to na wystawie. W tym czasie miałam już ponad pół setki strojów, w tym około czterdziestu mojej roboty. I na to wszystko dwa dziesiątki lalek. Zaczęłam je zamawiać kolegom, którzy wylatywali na delegację do USA, gdzie lalki *Barby* były kilkakrotnie tańsze niż u nas.

Zaczęłam marzyć o wystawie: „Chcę wystawy, chcę wystawy!” Mąż odwiedził kilka wystaw, żeby się dowiedzieć, iż wszędzie

miejsca dla ekspozycji udostępniane są odpłatnie. Takich pieniędzy nie posiadaliśmy. W tym samym czasie mojego syna Andrzeja razem z innymi członkami Klubu niezwykłych zbiorów „Rarytas” zaproszono na wystawę w Sokołnikach. Mąż samochodem odtransportował Andrzeja z jego dachówkami i kaflami. Dla mnie miejsca w aucie zabrakło, więc skorzystałam z komunikacji miejskiej. Kiedy przyjechałam – ujrzałam wielką salę w osobnym budynku, która już po brzegi wypełniona była przez ogromną ilość szklanych gablot. W gablotach mieściły się rozmaite zbiory: stare aparaty fotograficzne, niezwykle wisiorki, dawne przedmioty bytu... Reprezentowano nawet antykwariat. Andrzej w kącie dorabia swój stojak kryty dachówkami. Obok – dwie puste gabloty. Zapytuje, dlaczego nie są wypełnione? Dostaję odpowiedź, że miały mieścić książki miniaturowe, właściciel których wyjechał na urlop. Natychmiast proponuję swoje lalki *Barby*.

– Jakże tam lalki?

– Robię dla nich stroje, które można byłoby wystawić w charakterze małej kolekcji.

– Dobra, niech pani wiezie te swoje lalki. Proszę tylko mieć na uwadze, że jutro jest sobota, więc salę zamykamy o godzinie 17. W niedzielę zaś wystawę otwieramy. Jeżeli pani zdąży – to dobrze, a jak nie – to nie są nasze problemy.

Wieczorem wyciągnęłam z pudełek te swoje 40 strojów oraz 20 lalek. Mąż zaczął robić podstawki z drewnianych beleczek i szprych rowerowych. Po pięć lalek na każdą belkę. Obdzwoniłam wszystkich znajomych, dzieci których były posiadaczami lalek *Barby*. Umówiłam się o wypożyczenie od nich na okres wystawy tych 20 brakujących mi lalek.

Następnego dnia zbierałam po całej Moskwie brakujące lalki. Do sali wystawowej trafiliśmy dopiero o piętnastej. Andrzej wciąż dorabiał swój stojak. Jeszcze jedna kobieta rozstawiała swoich koników. Prócz już wymienionych, obecne były jeszcze trzy gniewne osoby: prezes klubu „Rarytas” (w wieku bardzo poważnym), kierownik sali wystawowej (w wieku średnim) ze swoim młodym przyjacielem – fotografem. Żadnego z nich lalki nie interesowały. Nic nie było w stanie odwrócić uwagi kierownika sali oraz jego przyjaciela od modeli techniki wojskowej.

Rozłożyłam na podłodze wielką płachtę, poukładałam na niej nagie lalki, zaczęłam je ubierać i ustawiać na podstawki. Właścicielka koników już się z nimi uporała i pomagała mi. Kiedy ubraliśmy kilka lalek, kierownik klubu „Rarytas” powiedział mi, że osobiście będzie je ustawiał w gablotach, gdyż wcale się nie znamy na kobiecej urodzie. Tuż zjawił się fotograf i poprosił udzielić mu zezwolenia na fotografowanie lalek zanim trafią do

gablot. Kierownik sali wystawowej kręcił się wokół nas, potem zniknął, po pewnym czasie znów się zjawił i powiedział, że telefonicznie powiadomił rodzinę, iż dziś wróci do domu bardzo późno, gdyż bawi się lalkami. Bawiliśmy się do wpół do dziesiątej. Pomyslałam sobie, że tak naprawdę zrezygnować z tej przyjemnej zabawy – robienia ubiorów dla lalek – już chyba nie potrafię.

Wystawa była czynna przez cały miesiąc. Mnie i moje lalki zauważono i zaczęłam dostawać zaproszenia do nieodpłatnego wzięcia udziału w podobnych imprezach.

(Dokończenie na str. 14)

DAWNY ŚWIAT LALEK NADZIEJI PIOTROWSKIEJ

(Dokończenie. Początek na str. 12)

Na tej samej sali w Sokolnikach wystawiałam lalki również po raz drugi. Później powstał tu klub bilardowy, zaś klub „Rarytas” istnieć przestał. Niby przede mną zostało otwarte jakieś okno – dostałam możliwość robienia wystaw – i tuż zostało ono zamknięte.

Jednak pewnego razu niespodziewanie dostałam zaproszenie od bardzo sympatycznej galerii prywatnej „Saburowo”, gdzie eksponowano przede wszystkim rozmaite rękodzieła: hafty,

paciorki, wyroby ze skrawków, lalki autorskie, ceramikę itp. Tym razem wystawiałam już 75 stroi (moje oraz Ludmiły Zabięto). I ponownie musiałam pożyczać lalki od dzieci. Minał miesiąc kiedy jedna mamusia zwróciła się do mnie z tym, że jej córka powiedziała: „To świetnie, że moje laleczki stoją na wystawie, niech sobie stoją. Lecz ja nie mam lalek do bawienia się. Kup mi inne”.

Zrozumiałam, że muszę niezwłocznie kupić nowe lalki i zwrócić dzieciom pożyczone. Dałam pieniądze na kupno 20 lalek koledze, który wybierał się na dłuższą delegację do USA. On potrafił za te pieniądze kupić na wyprzedży dwa razy więcej lalek. Reprezentowały trzy typy: rude, jasnowłose oraz smagłe. Wszystkie bardzo sympatyczne – obecnie niestety takich się nie wyrabia. Uprosiłam swego szefa, który wybierał się do Ameryki na jeden tydzień, by zabrał i przywiózł owe lalki. Początkowo z przerażeniem się opierał: „Żadne *Barby*! Jestem osobą poważną – jakie mogą być lalki?!” Tym nie mniej się zgodził.

Kiedy wrócił, ze smiechem

opowiadał, jak wkroczył do pokoju hotelowego i ujrzał dwojga chłopów, którzy siedząc na podłodze, rozbierają baby do naga. To ja zezwoliłam im zakupione z lalkami stroje zabrać dla swoich córek i wnuczek. Z czego to oni z powodzeniem skorzystali. W ten sposób posiadałam już same własne lalki dla celów wystawowych. Później, kiedy osobiście pojechałam na delegację do USA, kupiłam jeszcze prawie setkę lalek. Teraz mamy z Ludmiłą możliwość do każdego stroju dobrać jak najwłaściwszą lalkę.

Obecnie mam tyle propozycji wystawić lalki, że zbiorów nie wystarcza. Tylko ekspozycje stałe w Małachowce, Saburowo i Sokolnikach (w bibliotece) obejmują około 180 strojów.

Co najciekawsze, lalki podobają się nie tylko kobietom i dziewczynkom, lecz również

chłopcom i mężczyznom. W zeszłym roku miałam wystawę w Podlipkach (miasto Korolow, gdzie się znajduje Centrum, w którym pracuję). Wystawę odwiedziła grupa uczniów (6. klasa). Pewien chłopiec bardzo chciał kupić zdjęcie stroju, który mu się spodobał. Takie zdjęcia sprzedawano po 10 rubli. Dzieciaki już wydały na ich zakup wszystkie swoje oraz pożyczone od nauczycielki pieniądze. Chłopiec uprosił koleżankę pożyczyć mu pieniądze pod warunkiem, że zwróci trzykrotnie więcej. Tak wielką miał chęć posiadać podobne zdjęcie.

Co się tyczy twórczości, to dla mnie najgłówniejsze, że stroje dla lalek dostarczają mi radości i satysfakcji. Jestem zadowolona, że to sprawia radość również innym ludziom.

Zawsze mnie zadziwia cud: była kupa włóczki o rozmaitych kolorach i jakiś zamysł. A później powstał strój wcale nie podobny do wyimaginowanego. I to zadziwia każdorazowo. Mnie się podoba, że nie muszę się stosować żadnych reguł. Nawet stroje historyczne i ludowe robię „w stylu”, nie zaś tak, jak być powinno. Posiadam mnóstwo książek z historii ubiorów i mody z różnych wieków, lecz mnie się nie udaje nie dokładnie powtórzyć. Biorę jakiś szczegół, obraz, później wymyślam coś swojego. Czyli robię tylko to, do czego mam ochotę. I to mnie się podoba. Pomysłów mam mnóstwo, lecz czasu niestety mniej. I jeszcze mnie się podoba, że wszystkie moje stroje – to zabawki, którymi można się bawić i trudno je uszkodzić.

Przypominałam sobie, że będąc dzieckiem marzyłam, iż będę miała córkę, którą ubierałabym jako królową. Oraz lalki dla niej będę ubierała jako królowy. Kiedy jeszcze studiowałam, kupiłam sobie niemiecką lalkę. W tamtych czasach to były najlepsze dostępne u nas lalki. Wtedy lalki robiono w postaci pulchnych dziewczynek, w odróżnieniu od *Barby*, która ma kształt dorosłej dziewczyny. *Barby* ma również taką zaletę, że jest dość wielka, żeby można było zrobić strój skomplikowany, lecz dość drobnutki, żeby nie marnować zbyt dużo włóczki i czasu.

Co najciekawsze, że prawie jednocześnie ze mną nasza mama również kupiła niemiecką lalkę, tyle, że nieco mniejszą od mojej. Ona powiedziała, że marzy żebym urodziła córkę. Zaś ona by ubierała dla dziewczynki lalki jako królowy, gdyż osobie dorosłej bez powodu bawić się lalkami nie wypada.

Lecz ja się bawię, i będę długo bawiła lalkami!

Nadzieja PIOTROWSKA

POLSKA SZKOŁA W SANKT PETERSBURGU

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Краснодар, 2009, № 3 (24)

PO OCKNIĘCIU się z zachwytów zaczęłam szukać celu mojej wizyty – Letniej Szkoły Języka i Kultury Polskiej. Nie było to zbyt skomplikowane, gdyż razem z listownym zaproszeniem otrzymałam dokładną mapę. Punkt docelowy – kościół św. Stanisława usytuowany jest prawie w centrum miasta.

Kiedy wpisywano mnie na listę przybyłych, kątem oka ujrzałam znajome nazwiska. Należały do młodzieży polonijnej z innych miast. Utrzymuję z nimi kontakty przez Internet. Mieliśmy jeszcze trochę czasu żeby się rozlokować. Niektórzy z nas zamieszkali w domu parafialnym, innych zaś skierowano do hotelu przy klasztorze.

Wieczorem 31 lipca odbyło się uroczyste otwarcie XI Letniej Szkoły Języka i Kultury Polskiej. Poznaliśmy rektora Szkoły ojca Krzysztofa Pożarskiego, naszych wykładowców, oraz oczywiście, swoich przyszłych „jednoklasistów”. Nielicho było spotkać tu starych przyjaciół oraz poznać nowych kolegów. Młodzież przyjechała z całej Rosji: z Archangielska, Brińska, Gomo-Ałajska, Jekaterynburgu, Krasnodaru, Kurska, Murmańska, Nowogrodu, Omska, Smoleńska, Tomaska oraz Wołgogradu.

Wreszcie rozpoczęły się dni powszedniej pracy. Każdy z uczestników dostał program, w którym szczegółowo odnotowano wszystkie zajęcia. Co rano po śniadaniu ojciec Krzysztof nauczał nas szczegółów religii katolickiej, opowiadał o różnicach religijnych, pokazywał, jak należy żegnać się krzyżem... Uczyliśmy się też modlitw po polsku. Wiadomo przecież, że bez rzetelnego poznania podstaw religii nie jest możliwe poznanie duszy polskiej – bowiem przytłaczająca większość Polaków jest bardzo religijna.

Po przerwie obiadowej rozpoczynały się zajęcia z języka polskiego. Doktor Irena Czerniak pomagała nam zgłębić arkana polszczyzny. Podczas zajęć mówiliśmy przeważnie po polsku, opowiadaliśmy o sobie, nauczano nas jak zachowywać się w różnych sytuacjach, odgrywaliśmy scenki. Owe lekcje ofiarowały mi możliwość sprawdzenia własnej wiedzy i doskonalenia umiejętności. Dzięki temu, że trwały one przez cały okres naszego pobytu w Sankt Petersburgu, potrafiłam wielu się nauczyć.

Tak samo codziennie, na równi z lekcjami z języka polskiego, siostra Adela śpiewała z nami pod gitarę. Po dziesięciu dniach miał się odbyć koncert pożegnalny z okazji zamknięcia Letniej Szkoły, dlatego uczyliśmy się piosenek. Wśród nich były znane mi, takie jak „Hej, sokoły” czy

Petersburg spotkał mnie świeżością, oślepiającym słońcem oraz dumnym napisem, usytuowanym na wprost dworca – „Miasto Bohaterskie Leningrad”. Szerokie ulice, wspaniałe budynki – miasto marzeń, wysławiane przez poetów, sprawia naprawdę wstrząsające wrażenie.

„Cyganeczka” oraz takie, których nigdy przedtem nie słyszałam.

Wieczorami nauczano nas polskim tańcem ludowym. Ruchy w nich nie są zbyt skomplikowane, najważniejszą rzeczą było zapamiętać rytm kroków. Całe piękno tych tańców polegało na ścisłym przestrzeganiu położenia figur oraz na zespoleńiu całego grona tańczących. To bardzo nas wszystkich jednoczyło, gdyż dobre wyniki można było osiągnąć wyłącznie zespołowo. W grupach trójosobowych (dwie dziewczyny i prowadzący przez nich pod rękę chłopak) pod towarzyszącą piękną muzykę wielokrotnie powtarzaliśmy ruchy taneczne. W wyniku nasze mozolne ćwiczenia nie stały się daremne: na koncercie tańczyliśmy o tyle ładnie, że nawet odnotował to osobnie pan Konsul.

Ma się rozumieć, że niezależnie od intensywności zajęć, mieliśmy możliwość poznać mnóstwo ciekawych ludzi, którzy nas odwiedzali. Do nich należy m.in. dr Hieronim Grała, dyrektor Instytutu Polskiego w Moskwie, który od lat prowadzi dla uczestników Szkoły lekcje z dziejów Polski. Przez dwa dni słuchaliśmy jego ciekawych opowiadań o możnowładcach, o wydarzeniach, które zaszły od zarania państwowości polskiej i wywarły największy wpływ na dzieje Rzeczypospolitej oraz zgłębialiśmy ich przyczyny.

Jako najciekawsze przedstawia mi się spotkanie z Heleną Wołoszyną, która zapoznała nas z zasadami wersyfikacyjnymi, z polską poezją oraz opowiedziała o problemach, związanych z tłumaczeniem na język polski poezji rosyjskiej. Recytowaliśmy poemat „Eugeniusz Oniegin” w przekładzie na język polski oraz wiersze Adama Mickiewicza oraz Juliusza Słowackiego.

Nie zabrakło również czasu dla twórczości. Podczas spotkania z redaktorem naczelnym „Gazety Petersurskiej” Teresa Konopielko rozmawialiśmy na temat prasy polonijnej oraz działalności dziennikarzy w naszych miastach rodzinnych. Ona zwróciła się do nas z prośbą o przeprowadzenie wywiadu na dowolny, lecz absorbujący nas temat. Podzieliliśmy się na grupy i przez cały wieczór trwały poszukiwania

pomysłów i ich realizacja. Myśmy zażarcie rozważali, notowali, poprawiali, toczyli spory. Na skutek tego kolejne spotkanie było bardzo pasjonujące. Każda grupa oceniała wystąpienie rywali oraz starała się wypaść jak najlepiej. Zwyciężyła grupa, która zrobiła wywiad z naszym wspaniałym fotografikiem Konstantym Śnicarzem. Na drugim miejscu był żartobliwy wywiad na temat chomików, zaś na trzecim – wywiad o Ermitażu. Teresa Konopielko przyrzekała nam, że utwór zwycięzców wydrukuje w swojej gazecie.

Trzeba zauważyć, że mimo mnóstwa zajęć i spotkań mieliśmy czas na zwiedzanie Petersburga. Już pierwszego dnia odbyła się wycieczka autobusowa po mieście. Obejrzelśmy co ciekawsze pomniki i budynki. Przewodniczka opowiedziała nam o miejscach szczególnie bliskich sercom Polaków. Obejrzelśmy świątynie, domy, gdzie mieszkali wybitni Polacy. Odwiedziliśmy nawet grób ostatniego króla polskiego Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Trafiłiśmy również do Ermitażu, gdzie obejrzelśmy płótna znanych malarzy. Uważa się, że dla pobieżnego tylko zaznajomienia się ze zbiorami tego olbrzymiego muzeum trzeba poświęcić co najmniej cztery lata. Zdarzyło nam się nawet zabłądzić w tym ogromie. Na pytanie, skierowane do zwiedzających, gdzie się znajdujemy, dostaliśmy uwagę godną odpowiedzi: „Chyba gdzieś pomiędzy Francją a Anglią”. Zdarzył się nam jeszcze jeden zabawny wypadek. Zawczasu umówiliśmy się, że w muzeum będziemy używali wyłącznie polszczyzny, na którą to zwróciła uwagę mała dziewczynka. Na jej pytanie, kim jesteśmy, mamusia odpowiedziała: „To są Francuzi, córeczko”. Ledwośmy potrafiли powstrzymać śmiech.

Na zakończenie XI Letniej Szkoły Języka i Kultury Polskiej odbył się koncert pożegnalny, podczas którego staraliśmy się zademonstrować wszystko, czegośmy się tutaj potrafiли nauczyć. Obecni byli wszyscy wykładowcy na czele z rektorem oraz Konsul Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Sankt Petersburgu pan Jarosław Drozd, który po koncercie uroczystie wręczył dyplomy wszystkim uczestnikom kursu. Po obiedzie nas dosłownie zavalono upominkami: książki, pisma, widokówki, koszule i czapki z Białym Orłem.

Jestem zadowolona z pobytu w Letniej Szkole oraz ogromnie wdzięczna organizatorom za udzielenie mi tej możliwości.

Agata JASIŃSKA

24 -ГО ДЕКАБРЯ, в канун Рождества, поляки едят только раз в день, и то вечером, когда взойдёт звезда. Хозяйки делают большие приготовления к этому вечернему, постному пиру; на нём обязаны быть все домашние, родные и друзья, которые не справляют праздник у себя. Где семейство многочисленно и взрослые дети живут отдельно — там всё семейство собирается к главе. Тогда зажигают огонь; хозяйка, взяв *оплатек* (хлеб, употребляющийся при причастии), преломляет его с каждым поочередно, наблюдая, чтобы не обойти никого из присутствующих; она выражает этим, что готова весь год делиться хлебом с людьми, близкими её сердцу. Примеру её следует всё собрание: каждый из гостей и домашних берёт у другого и сам даёт ему часть *оплатки*, чем дают взаимное уверение, что весь год готовы помогать друг другу. *Оплатков* хозяйка не покупает, но получает их в подарок от церковного сторожа или от монахов, едущих за сбором пожертвований. После преломления хлеба, все желают друг другу долгой и счастливой жизни. Стол устилают сеном в воспоминание того, что Иисус Христос родился в яслях с сеном, а в каждом углу избы стоят снопы жита. За стол садится непременно чётное число. Ужин состоит, разумеется у богатых, из девяти блюд (преимущественно рыбных). Во время ужина, молодёжь вытаскивает из снопов колосья и по их длине и запаху гадает о будущем; бросают также горох в стену, приговаривая: «волк, волк, иди в горох, а не придёшь, то не ходи до этого дня в будущем году!» В некоторых местностях, после ужина, к одной из потолочных балок прикрепляют верхушку сосны или ели, которую убирают яблоками, орехами и пряниками; это называется *сад*. Сад этот висит до вечера второго дня праздника, когда его предают на разграбление как своим детям, так и чужим, приходящим колядовать. Сено, которым был покрыт стол и которое лежит на нём до нового года, дают скотине, и из снопов жита, стоящих по углам избы, делают маленькие копны, которые ставят на пол, засеянный хлебом, чтобы он хорошо родился.

Продолжаем знакомить наших читателей с работой «Народы России. Живописный альбом», изданной знаменитым картографом Алексеем Афиногеновичем Ильиным в Санкт-Петербурге в 1878 г.

ПОЛЯКИ

Праздники, суеверия, предрассудки и обычаи

Тип гуралья

В солому, которая была постлана под столом, заворачивают плодовые деревья, чтобы они были плодovitее и не мёрзли. При этом хозяин, подходя к деревьям, дающим плохие плоды, замахивается на них топором, как будто хочет рубить их; а жена и прочие члены семейства упрашивают пощадить их, ручаясь за их плодородие в будущем году; этим обрядом думают в самом деле сделать деревья плодородными. Накануне рождества происходят также гадания. Девушки перед ужином, а иногда и после него, выходят во двор и слушают — с какой стороны раздаётся собачий лай: с той стороны должен прибыть их суженый. Смотрят

также на небо, и если оно звёздно, значит — куры будут хорошо нестись; если же покрыто тучами, то коровы будут давать много молока. Есть поверье, что как посчастливится в канун Рождества, так будет счастливиться и целый год; поэтому в этот день пробуют счастья, стараясь, например, что-нибудь ловко украсть. Гадания продолжают и на святках. Делают из льна две фигуры и разом зажигают их; если оба пламени сходятся — это означает свадьбу; льют воск, олово, бросают колыца в воду, слушают под окнами и т.п.

В первый день Рождества начинаются колядки — по-польски, коленды, а также хождение с *яселками*, т.е. небольшими кукольными шатрами, на которых разыгрывается история Рождества Христова, а также разные комические сцены, например, как дьявол уносит царя Ирода в ад и т.п. Колядки состоят в различных песнях полурелигиозного содержания, которые поют под окнами как дети, так и взрослые парни, получая за это что-нибудь из съестного. На второй день празднуется память первомученика Стефана; этот день называется по-польски *свенты Щепань*. В этот день святят овёс, потому что свенты Щепань считается покровителем коней. Священник, проходя посредине церкви, кропит людей и овёс святой водою, а народ, в воспоминание побития камнями св. Стефана, бросает в священника овсом. Заключением рождественских праздников является день *Трёх царей* (6-го января). В воспоминание даров, принесённых царями волхвами

Гурали

новорождённому Спасителю, хозяин дома несёт в церковь для освящения золото, мирру и янтарь; богатые приносят, как золото, польские и венгерские дукаты, с изображением Богородицы; бедные покупают сусальное золото, которое вместе с миррою и янтарём, продаётся обыкновенно у входа в церковь. К этим дарам присовокупляется ещё кусок мела, которым, по возвращению домой, на всех дверях пишут год и начальные буквы имён трёх царей (Д, М, В); эти буквы обыкновенно вставляют между цифр года, например, 1 Д 8 М 7 В 7. Освящённые дукаты в некоторых местностях отцы имеют обычай давать детям, начинающим жить своим домом, как основание их будущего богатства. С кануна «Трёх царей», пробош (благочинный) объезжает свою парфию (местность, состоящую под его духовным начальством), испытывает познание детей в катехизисе, даёт советы, раздаёт образки святых тем, кто хорошо знает катехизис. За это его благодарят, кто чем может. Так как с 7 января начинаются свадьбы, то, по отъезде пробоша, девушки в запуски спешат сесть на то место, где он сидел в избе во время своего посещения, полагая, что которая из них первая сядет на это место, та раньше других выйдет замуж.

Во время этого обеда, пробош

освящает также новопостроенные дома. В некоторых местностях — преимущественно в Кракове и его окрестностях, в день «Трёх царей» после обеда разносят куски теста; в одном из таких кусков находится миндаль, и кому попадётся этот именно кусок, того приветствуют, как «миндального короля». Король выбирает себе даму и с нею начинает принимать начальство над всем обществом, распоряжается танцами и всем пиром. Около дня «Трёх царей» начинается хождение со звездой. Впереди идёт музыкант, за нею звезда, т.е. деревянный круг, в который поставлена промасленная бумага с нарисованною на ней звездой; позади круга, носимого на палке прикрепляют фонарь для освещения звезды; около звезды идут люди с фонарями и поют колядки. Позади того, кто несёт звезду, идёт *торунь*, человек, наряженный зверем с прикрепленным сзади конским хвостом, а спереди с деревянным рылом, в роде ослиного или коровьего; это рыло имеет особый снаряд для открывания и закрывания рта, что производится с громким стуком; торунь ходит на четвереньках. Он бросается неожиданно на тех, кто слишком засмотрится на звезду, особенно нападает на девушек. Со звездой ходят по домам. Придя в дом, начинают быстро вертеть звезду и поют песни, в которых описывается поклонение царей-волхвов; затем торунь начинает потешать присутствующих разными забавными выходками.

Последняя неделя перед великим постом называется *запустами*; её можно приравнять к нашей масленице; впрочем, так как у католиков пост начинается со среды первой недели нашего поста, то *запусты* оказываются несколько длиннее масленицы. *Запусты* — дни самого неудержимого веселия; всякий спешит как можно больше нагуляться перед предстоящим постом. В деревнях в эти дни то у того, то у другого, устраиваются пирушки, а чаще всего собираются в корчме, где пьют, поют и пляшут до упаду. Ещё больше веселья в домах шляхетских. Главный день веселья — последний день *запустов*, вторник. В этот день рядятся во всевозможные костюмы: стариками, жидами, цыганами. По улице деревни ходит *коза*. Парень,

её представляющий, одевает на себя вывороченный шерстью вверх тулуп, прикрепляет сзади конский хвост, а к голове — рога; на правый рог прикрепляет колокольчик. Козу ведут четыре человека и ходят с ней при звуках музыки из дома в дом. Войдя в дом, коза начинает проделывать разные штуки: катается по полу, пляшет, говорит человеческим языком, что ей есть хочется и т.п. В других местностях ходит *запуст*. *Запуст*, как и коза, одевается в тулуп шерстью вверх, подпоясывается верёвкой, а на голову одевает высокую шапку, убранныю лентами и цветной бумагой; в руках он держит маленький деревянный топор с колокольчиком. С *запустом* обыкновенно ходит другой человек, наряженный стариком, с корзиною в руках, в которую складывают получаемые подарки. Они обходят каждую избу в деревне, смеша чудной одеждою и шутками старших, пугая детей. Нередко с *запустом* ходит целая толпа парней, переряженных в разные удивительные наряды.

При входе в дом *запуст* говорит: «Я *запуст*, герцог мантуанский, иду из своей земли, где собаки хвостами лают».

(Продолжение на 22-й стр.)

Гуральки

*Свадебный староста
(Силезия)*

(Продолжение. Начало на 20-й стр.)

Потом, подобным же образом, большею частью в стихах, представляет хозяину всех своих спутников и затем, после разных шуток, говорит: «Дайте нам, что можете дать, не заставляйте нас долго ждать, потому что там герцогиня ходит по полю, во все стороны поглядывает: где, мол, это герцог мантуанский шатается?» После этого приглашения хозяева угощают гостей пивом, мёдом, дают хлеба, колбасы и т.п.

В среду, с которой собственно начинается пост, бабы берут воз, украшают его платками, плахами и объезжают всех женщин, вышедших замуж в этом году. Перед возом танцуют или скачут две бабы. Подъехав к тому или другому дому, вызывают вновь вышедшую замуж особой песнею, сажают её на воз и везут к корчме, а перед корчмою грозят её опрокинуть вместе с возом, и требуют выкупа. После этой поездки, бабы собираются в корчму и там прыгают, стараясь прыгнуть как можно выше, в том убеждении, что лён у них вырастет так высоко, как высоко они прыгнут. В шляхетских домах, в последний день запусов, устраивают иной раз так называемый кулиг. Забава эта состоит в том, что все участвующие лица выражаются по крестьянски и, под видом свадебного поезда, приезжают к кому-либо из соседей; между ряжеными непременно бывают староста и старостиха, органист и его

жена, мельник и мельничиха, жид — арендатор, иногда один, иногда с женою, молодые, дружки и дружны, т. е. подружки невесты. Переодевание происходит к вечеру, в условленном месте, по большей части, в корчме того имения, к владельцу которого едет кулиг. Наперёд отправляют к хозяину посланца, который должен вручить ему лист бумаги, на котором в стихах, с разными шутками, заявляется о предстоящем прибытии кулига. Затем с шумом и криком приезжают и ряженные. В доме обыкновенно темно и глухо, потому что

Иногда случается, что во время этого представления врывается в дом другой кулиг, раньше приехавший и спрятанный где-нибудь в задних комнатах. Тогда начинается — разумеется в шутку — ссора между участниками того и другого кулига; каждая сторона старается вытеснить другую из дома. Главная роль в этой ссоре достаётся на роль жидов, так как и в той, и в другой компании есть лицо, переряженное жидом: жида бранятся между собой на жидовском жаргоне, даже дерутся. Наконец, хозяин улаживает ссору и начинается общее веселье:

ПОЛЯКИ

Праздники, суеверия, предрассудки и обычаи

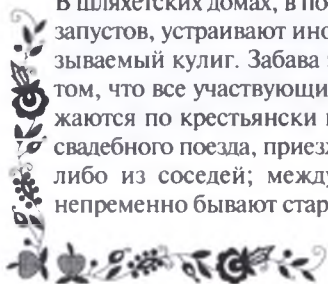
хозяин, удалившись в глубину дома, умышленно приказал не зажигать ещё огня. Наряженный старостою входит в дом и ищет хозяина. Хозяин, как бы случайно, услышав чьи-то голоса, выходит к старосте и спрашивает у него, кто он и чего хочет. Староста отвечает, что странствует по свету с весёлой компанией и что, услышав о старопольском гостеприимстве здешнего дома, завернул в эти страны и надеется на благосклонный приём. На эти слова хозяин отвечает: «А, ну, коли так, дело другое, расположитесь же у меня свободно, как в собственном доме». Иной раз, впрочем, он наперёд торгуется со старостою и говорит, что не имеет запасов, что не мог бы пристойно принять их и т. д. Староста успокаивает его, что при добром желании всё найдётся и т. д. Наконец, вся толпа ряженных вваливается в покои, зажигаются по всему дому свечи, и начинается шумное веселье. Сначала говорит речь староста, обращая ко всем присутствующим, а главным образом к хозяевам, представляя им в стихах по очереди всех действующих лиц свадебной комедии. Затем, начинается комическая сцена между органистом и жидом — арендатором, в которой первый говорит речь молодым, а жид мешает ему разными замечаниями и остротами.

песни, танцы и пр. После полуночи, один из присутствующих рядится *наступающей постной средой*, т. е. надевает на себя колпак из сахарной бумаги, берет в одну руку палку с привязанной к ней селёдочной головкою, в другую — кнут, и начинает разгонять веселящихся; его несколько раз выгоняют; наконец, среда одерживает верх, и хозяин приглашает гостей к ужину, за которым подаются уже постные блюда.

Перед Пасхой, начиная с великого четверга или даже со среды, начинаются в каждом доме приготовления к празднику. Хозяйки заготавливают *свенцоне*, т. е. пасхальный стол. При гостеприимстве поляков, стол этот отличается обилием разных яств, в особенности баб, т. е. печений, заменяющих, как кажется, наши куличи. У богатых польских магнатов прежних времён *свенцоне* поражали баснословным великолепием и громадностью размеров.

Самый убогий крестьянин, самый бедный шляхтич, копил деньгу к празднику Пасхи, чтобы сделать хотя маленькое *свенцоне* и разговеться с семьёю, как требует того польский обычай.

В великий четверг, а в некоторых местностях в великую субботу, справляется обряд уничтожения жура.

Жур — постный борщ, приправленный овсяною мукою, служащий обычной пищею во время поста. В великий четверг, горшок, в котором варился жур, выносят на двор и разбивают, бросая в него камни, а черепки выбрасывают на дорогу. Иногда мальчики устраивают из этого обряда потеху: через улицу, от одной избы до противоположной, протягивают верёвку и к ней привешивают горшок с журом, иногда же с золою и сажею; если кто проходит под горшком, горшок разбивают палками и прохожий обливается журом или осыпается сажею; чтобы

Подружка и шафер (Силезия)

избавится от этой церемонии, надо дать мальчишкам какую-нибудь мелочь. В день Пасхи, после церковной службы, святят все пасхальные припасы; впрочем, освящение припасов происходит и вечером в субботу. Разговляясь, наблюдают, чтобы не падало на пол крошек, а особенно — чтобы их не съели куры, потому что тогда они не будут нестись; косточки от освящённого мяса зарывают в поле в том убеждении, что эти косточки охраняют поле от кротов и мышей.

На второй день праздника начинается так называемый *дынкус*. Ещё в воскресенье вечером, парни, захватив медный шар или что-нибудь подобное, отправляются к корчме. Один из них взлезает на кровлю, и, ударяя в шар как в бубен, провозглашает имена девушек, которым

предстоит на завтра быть облитыми, что и приводится в исполнение в понедельник: с раннего утра, парни ходят по деревне с ведрами и корытами и обливают девушек, которые, разумеется, прячутся и убегают куда и как могут. Чтобы избавиться от этого обливания, надо отлить парням кварту водки; тогда, при провозглашении имён с кровли корчмы, об этой девушке заявляют, что её нужно облить водкой. Провозглашение это производится, обыкновенно, с разными прибаутками и не слишком лестными отзывами о той или другой девушке; тем не менее девушка, имя которой вовсе не будет упомянуто при этом, сочтёт себя сильно оскорблённой. Во вторник роли меняются; теперь девушки начинают обливать парней, которые стараются ускользнуть от них или спрятаться. Вся эта потеха сопровождается общим смехом и шутками, и на этом кончается *дынкус*.

На второй день праздника, мальчики ходят по деревне с *баранком*, т. е. агнцем. Баранок этот деревянный и держит в передних лапах пилу, которая, посредством особого снаряда, приводится в движение, будто агнец пилит; фигура эта означает Христа, а пила должна напоминать о том, как он, живя у Иосифа, помогал ему в работе. Мальчики, сопровождающие агнца, звонят в колокольчики и, входя в каждую избу, поют особые песни, в которых отчасти описываются страдания Иисуса Христа, отчасти содержатся разные шутки, а в конце концов просят дать им яичек, колбаски и т. п., в чём им, разумеется, никогда не отказывают.

Накануне дня Иоанна Крестителя, а в некоторых местностях, как, например, под Краковом, в день так называемых зелёных святок, через 10 дней после Вознесения, справляют в Польше особый народный праздник, называемый *субуткою*. По мнения учёных исследователей славянской старины, праздник этот языческого происхождения и принадлежит к древнейшим обрядам, совершавшимся в честь солнца не только у славян, но и у других народов Европы и Азии.

В ночь на 24-ое июня, девушки собираются на поле и разводят там большой костёр. Взявшись за руки, они пляшут около этого костра и поют

песни, в которых выражается общее мнение о той или другой девушке, а также и о том, которого из парней предпочитает она другим; нередко, в насмешку, поют, что такая-то девушка непременно выйдет замуж за такого-то, нищего или калеку. Поются тут также песни, в которых девушкам распределяются венки из разных растений, подходящих почему-либо к их достоинствам и недостаткам. Поют, например: «Этой венок из капусты, пойдёт замуж в мясопуст» (т. е. никогда, слишком разборчива), или: «Этой ленту широкую, потому что сама она дюжая, высокая», и т. п. Насмешки, встречающиеся в этих песнях, возбуждаются в особенности тем обстоятельством, что девушки часто разделяются на враждебные партии, которые стараются так или иначе уколоть друг друга. По окончании песен девушки начинают прыгать через костёр, веря, что которая легко перескочит, та скоро выйдет замуж. После этого обряда, к девушкам присоединяются парни и начинаются общие песни и пляска, продолжающаяся до утра. В эту же ночь, как и у нас, ходят искать папоротника, и также гадают по венкам. Девушки выплывают на лодке на середину реки и пускают на воду венки, с прикреплёнными к ним горящими свечами. Если такой венок быстро поплывёт по течению, — то девушка выйдет замуж в этот же год; если же он долго стоит на месте, — то выйдет замуж не скоро. В эту ночь девушки так же смотрят в зеркало, чтобы увидеть в нём суженого.

* * *

Кроме обычных всем славянам верований в домовых, русалок и т. п., у поляков существует ещё одно верование в *подземок* и *красналков*. *Подземки* — женщины, живущие под землею; эти существа крадут грудных детей, а на место их подкладывают своих, сделанных из соломы.

Красналками называются маленькие человечки, живущие в щелях стен. Существа эти выходят в лунную ночь из своих щелей и, резвясь, бегают по избе. Людям они не делают никакого вреда; но если кто станет гнать их, то они мгновенно превращаются в страшных великанов.

(Окончание на 24-й стр.)

(Окончание. Начало на 20-й стр.)

Поверье в колдуний очень распространено в Польше. Колдунья может причинить человеку разные болезни, зажав известное место, например, порог дома, часть избы, какое-нибудь место поля, дороги; проходя через это место, человек непременно захворает. Чтобы поразить колтуном ребёнка, колдуньи стоят только сказать или даже подумать: «чтобы тебя взял колтун!» Верят также, что колдунья может испортить человека (urok zadać) посредством пищи или питья, над которыми произнесёт заклинание. Впрочем, пищу или питьё может околдовать и не колдунья, а всякий женатый мужчина или замужняя женщина, если в ту минуту, когда они подают пищу или питьё, у них бродят в голове дурные мысли. Поэтому принято, прежде чем выпить поднесённую рюмку водки, крестить её, в том убеждении, что если напиток околдован, то рюмка от креста разобьётся вдребезги.

Против порчи существуют разные средства. Чтобы узнать, кто виновен в порче, мужчина или женщина, кладут в стакан воды кусочек хлеба или уголь; если хлеб пойдёт ко дну, то испортил человека мужчина, если же уголь — то женщина. Всего легче подвергаются порче дети. Поэтому принято, чтобы, видя первый раз но-

ворождённого ребёнка, не смотреть на него прямо, а сначала взглянуть на свои ногти; если же кто забудет об этом и взглянет прямо на ребёнка, тот должен плюнуть в сторону и сказать: «на собаку порча!». Чтобы уничтожить порчу в ребёнке, должно взять девять кусочков хлеба и девять угольков и положить всё это в стакан воды; потом, помочив руку в этой воде, провести ею по лицу ребёнка ото лба вниз, затем следует дать ему выпить этой воды; оставшуюся же вылить в два угла и в печь. Колдуньи могут, набрав под мышки листьев,

ту, которая заклала их, т. е. принудила поселиться в человеке.

Между народом особенно распространено поверье в том, как один шляхтич, Твардовский, продал себя чёрту. Захотелось ему быть умнее других людей и найти лекарство от смерти, которой он очень боялся. Вычитал он один раз в какой-то старой книге о том, как вызывают дьявола. Ровно в полночь, вышел он из Кракова, где служил лекарем, и, придя на Подгорье (часть города), начал выкликать беса. Тот немедленно явился, и Твардовский заключил

ПОЛЯКИ

Праздники, суеверия, предрассудки и обычаи

превращать листья в мышей и не-топырей; мыши поедят всё на гумне и в погребе, если на дверях нет начертанного мелом креста. Колдуньи могут также лишать коров молока или превращать его в кровь и в воду. Чтобы уберечь корову от чар, привязывают ей к рогам известные сушёные травы, как, например, мяту; это делают в особенности накануне зелёных святок (10-й день после Вознесенья), потому что в это время колдуньи особенно злы. Они могут также наводить на край разные бедствия, как например, войну, неурожай и т.п. Для этого колдунья превращается в гусыню и садится на гнездо дикого гуся; из высиденных ею яиц выходят все бедствия, которые она желает нагнать на людей. Колдунью можно узнать по тому, что у ней в зрачке не отражается стоящий перед нею человек. Колдунья может вселить в человека злого духа, который проявляется различным образом: иные через него становятся лекарями, и лечат с успехом, если только больной во время лечения не произнесёт имени Божия; других бес заставляет плясать, пьянствовать и т. п. Одержимый злым духом человек, увидя колдунью, непременно бросается на неё и начинает бить её, потому что бесы страшно ненавидят

с ним договор, который подписал собственной кровью, выдавленную из среднего пальца руки. В числе условий было одно главное: что бес не будет иметь никакого права на душу Твардовского до тех пор, пока не поймают его в Риме. Твардовский прежде всего велел бесу снести в Олькуш серебро со всей Польши и хорошенько засыпать его песком. От этого-то серебра произошли главные серебряные рудники в Олькуше. Бес исполнил мгновенно все желания Твардовского, а тот, пользуясь случаем, проделывал разные штуки, ездил на рисованном коне, летал без крыльев по воздуху, ездил верхом на петухе в далёкие путешествия и ещё гораздо скорее, чем на лошади; плавал против воды без вёсел и паруса и зажигал стеклом деревни на расстоянии ста миль. Золота у него было бездна, потому что дьявол носил ему сколько душе угодно. Раз как-то, Твардовский зашёл в тёмный лес, позабыв захватить свои чернокнижничьи снаряды. Вдруг, откуда не возьмись, появился перед ним бес и стал требовать, чтобы он сейчас же отправился с ним в Рим. Твардовский, силою своих заклятий, принудил беса бежать, но тот со злости выдернул с корнем сосну и так ударил ею Твардовского по ногам,

Тип гурала

что разбил одну из них в дребезги. С тех пор стал Твардовский хромать и его прозвали колченогим. Соскучась долго ждать душу шляхтича, дьявол ухитрился: принял на себя вид дворянского и пришёл звать Твардовского на помощь к больному. Твардовский согласился и пошёл за посланным в соседнюю деревню, вовсе не зная, что господский дом в ней называется Римом. Лишь только он переступил

Крестьянка (Великопольша)

через порог, как множество воронов, сов и филинов, налетевших со всех сторон, сели на кровлю дома и начали наполнять воздух своими зловещими криками. Увидел Твардовский, что дело плохо и поскорее взял на руки из колыбели только что окрещённого младенца. В эту минуту появился дьявол в собственном своём виде; не смотря на модный костюм, все его тотчас узнали, потому что из-под шляпы торчали рога, сквозь башмаки с пряжками и бантами пробивались когти, а сзади, из-под фрака, виднелся хвост. Увидев в руках Твардовского младенца, он было отшатнулся, но тотчас же нашёлся и, подойдя к нему, сказал: «ты честный шляхтич, а потому *verbum nobile, debet esse stabile*, что соответствует русской пословице: «не давши слова крепись, а давши слово держись». Видя, что нельзя изменить честному слову шляхтича, Твардовский положил дитя и, вместе со своим сотоварищем вылетел через трубу из дома. Поднялся он так высоко, что большие города казались уже ему мухами; жалось у него сердце. Собрав последние силы, запел он церковную песнь. Пропев, он замечает, что уже

не летит выше, а повис на месте. Оглянулся кругом — дьявола нет, а из синей тучи прогремел громкий голос: «Будешь висеть так до самого судного дня».

Из польских обычаев, мы упоминаем о тех, которые употребляются при полевых работах.

Так, при конце жатвы, совершается у них обряд *сжинания немпка*. В последний день жатвы, тот из работников — чаще всего девушка — кто был замечен, как самый ленивый, должен непременно дожать последний пучок колосьев. Этот-то пучок и называется *немпек*. Жнут обыкновенно загонами, т.е. каждый из жнецов получает известный участок, который должен сжать; при этом те, которые раньше кончили свой участок, обыкновенно помогают другим в работе. Но тому, кого присудили сжать *немпек*, никто уже не помогает, и, если он хочет уклониться от этого обряда и оставить последний пучок несжатым, ему силою вкладывают в руку серп, и, водя ею, заставляют волей-неволей срезать *немпек*. Из колосьев этого пучка делают букет, прибавляя к ним полевых цветов, и ленивый жнец, сопровождаемый весёлою толпою товарищей, громко провозглашавших его имя, относит этот букет на помещичий двор, где вручает помещику.

После совершенного окончания жатвы, когда сжато яровое, справляются так называемые венцы и *дожинки*. Две избранные девушки приносят помещику на головах два венка, сплетённые из колосьев, а в передниках яблоки и орехи, и всё это складывают на крыльце или в сенях, за что получают денежное вознаграждение; сверх того, помещик приказывает обыкновенно выставить на дворе угощение жнецам.

У косарей так же есть свои обычаи. Молодой косарь, в первый год работы, должен уплатить старым косцам *фрицове*, т.е. поставить им известное количество водки. Если он не хочет покориться этому обычаю, то, во время работы, ставят позади него самого лучшего косца, который бросает свою скошенную траву на скошенную ещё траву молодого косаря, так что последний должен во время косьбы, отбрасывать в сторону два покоса; это его, конечно, утомляет и принуждает покориться

Тип гураля

фрицове. *Фрицовка* эта начинается с того, что новому косцу плетут соломенный венок, к которому прикрепляют несколько прутьев, сходящихся кверху, и увенчивают всё это клочком сена.

Приготовив венок, косцы выбирают из своей среды так называемого *маршалка*, которому дают в руки толстый, соломенный жгут. Маршалок наблюдает за новым косцом, и чуть заметит какую неисправность в его работе, даёт ему несколько ударов этим жгутом. По окончании работы, на молодого косца надевают вышеописанный венок и двое старых косцов ведут его под руки на помещичий двор. Впереди скачут верхом на палках два казака, держа в руках по другой палке, с привязанным к ней платком; кафтаны на них, обыкновенно, выворочены на изнанку, а на головах вместо шапок мешки. Казаки гонят с дороги всех встречных, причём кричат, что ведут волка. Позади молодого косца, идёт *маршалок* с перевешанным через плечо жгутом. Вся толпа, звеня косами, с криком и шумом приходит на помещичий двор, где помещик угощает её водкой. После того отправляются в корчму, где новый косец и уплачивает старым *фрицове*, то есть выставляет условленное количество водки.

Подготовку текста к публикации в «Польских ведомостях» осуществила Дарья КУЛИК

В июле 2009 года состоялась очередная поездка нашей молодёжи в Польшу. Организатором выступил Польский национально-культурный центр «Единство», но особый вклад в наше путешествие внесли Моника и Роман Бугайчик а также Мариан Худзиньский, которые взяли на себя все затраты.

КАЖУКУЛЫ-2009

В НАШУ группу вошла также победительница художественного конкурса «Россия – Польша, Краснодар – Краков» Екатерина Бойченко, ученица художественной школы № 1 им. Пташинского. Катина работа, на которой она живописно изобразила Вавельский замок, получила Гран-при и заняла почётное место на обложке выпуска «Польских Ведомостей». Катя, талантливая художница, с оригинальным восприятием мира, давно мечтала увидеть Польшу, проникнуться красотой этой страны и вдохновиться прекрасными пейзажами для будущих полотен. Думаю, Катя удивит нас ещё не раз.

Путешествие наше началось в Москве, и мы оказались в столице в самый благодатный момент – летом. Если вы привыкли видеть Москву вечно спешащей и многолюдной, я советую вам посетить столицу летом. Это необыкновенное преобразование происходит каждый год. Нас встретила тихая, пустынная Москва, где всё оживает только к вечеру. Но не только Москва нас встретила. Яцек Гурецкий своим гостеприимством и вниманием сделал прогулки по Москве очаровательными. Мы гуляли по Воробьёвым горам, ездили по ночному городу и в полночь прогуливались по Красной площади. Москва прекрасна, величественна и особенно гостеприимна летом. Хотелось ещё и ещё наслаждаться тихими улицами столицы, но наше путешествие только начиналось.

Мы попрощались с Москвой и нашими новыми добрыми друзьями: Яцком, Ольгердом и Мацеем и отправились в Варшаву. Добравшись до Бреста, мы пересели в автобус, который направлялся в Варшаву, где нас ждали Роман и Моника. С нетерпением ожидая встречи, мы то и дело

время. К вечеру мы добрались, но на этом наш путь ещё не закончился, нас ждал сосновый лес и Вицинки расположенные на берегу озера, именно там находится семейная ферма Романа Бугайчика. Прибыли мы поздно ночью. Первое, что запомнилось – это пьянящий чистый воздух. Всю разведку на местности мы решили оставить на завтра, воздух хоть и бодрил, но глаза слипались неумолимо.

Со следующего утра начались полные сюрпризов и приключений дни в семье Романа и Моника. Мы провели незабываемую неделю, катались на байдарках, собирали грибы, купались в озере, катались на велосипедах по сосновому лесу, и наблюдали за семейством аистов, поселившихся недалеко от фермы. Всё это время мы знакомились с приветливыми и весёлыми родственниками и друзьями семейства Бугайчик. Все вместе мы жарили традиционные колбаски на костре, слушали весёлые истории и наслаждались тёплой атмосферой и прекрасными летними вечерами.

Когда все колбаски были съедены, мы отправились провести выходные на побережье Балтийского моря. Первым делом посетили Гдыню.

Гдыня – это третья часть, так называемого Троегорода, которая великолепно дополняет и украшает своим современ-

ным стилем исторический Гданьск и курортный Сопот. Гдыня, несмотря на длинную историю, которая началась ещё в 1253 году, не слишком богата антиквариатом. Она выглядит как современный динамичный город, с уютными песчаными пляжами, очаровательными бухтами, музеями, океанариумами и толпами весёлых туристов.

В Гдыне мы познакомились с братом Романа Миреком и его семьёй, и весёлой компанией отправились в «польский Сочи» – город Сопот. Думаю, многим знакомо название этого города, потому что оно неразрывно связано с многочисленными международными музыкальными фестивалями и праздниками. Этот курортный городок разместился между Гданьском и Гдыней. Его удобное расположение и благоприятный климат оценили ещё в XVI веке богатые патриции и иностранные дипломаты начали строить в Сопоте свои представительные летние резиденции. Многочисленные кафе, магазинчики, галереи, летние гуляния манят туристов, а красочные толпы, движущиеся по направлению к молу, создают атмосферу непрерывного праздника.

Вместе мы прогулялись по Сопотскому молу – это самый длинный (около 500 метров) мол в Европе, построенный из дерева. Здесь проводят время туристы,

можно в удовольствие покататься на лодке и накупаться в море.

Следующий день обещал быть ещё интереснее. В сопровождении очаровательных Беаты и Збышека Желинских, друзей Романа, мы отправились в Гданьск. Збышек и Беата познакомились в Гдыне, и уже 20 лет живут в Канаде, а летом приезжают в гости. Гиды лучше Збышека найти невозможно, в Гданьске прошло его детство, поэтому о городе он знает абсолютно всё. Слушая увлекательные рассказы по истории города, мы прогулялись по живописным улочкам Старого города, вместе влюбались на 400 ступенек, чтобы увидеть панораму, открывающуюся с башни Костёла Св. Девы Марии. Это один

вдоль существовавшего многие века тому назад Янтарного пути, ведущего из Рима в Гданьск. Сейчас этот ансамбль из трёх городов вызывает необыкновенный интерес у туристов, как интересующихся развлечениями и желающих позагорать на песчаных пляжах, так и тех, кто хочет прикоснуться к славным страницам истории. И мы прикоснулись если не ко всем страницам, то к самым важным. Путешествие по морю заняло 2 часа, и вот мы снова в Гдыне, где нас уже ждал эскорт, чтобы доставить в лес, к нашему любимому озеру и обитателям фермы.

Ещё несколько дней мы провели, резвясь на лоне природы, наслаждаясь прекрасными пейзажами и здоровым об-

В ПОЛЬШЕ

из крупнейших в мире кирпичных храмов, и свободно вмещает 25 тысяч человек.

Первые упоминания о Гданьске встречаются в 999 году в житие св. Войцеха. Во время господства Мешко I, здесь было основано мощное оборонительное укрепление на острове в рукавах рек Вислы и Мотлавы, в котором более двухсот лет исполняли служебные обязанности наместники польских королей, а потом поморские князья.

Вечер мы встретили на набережной в центре города и там пересели на паром, чтобы вернуться в Гдыню. Мы заняли места на открытой палубе и приготвили насладиться морской прогулкой. Гданьск, Гдыня и Сопот лежат в узкой полосе побережья Гданьского залива,

разом жизни.

Нам предстояла ещё одна поездка — в Познань, где мы провели неделю. За это время успели выучить все улочки Старого города, живописный Старый рынок — центр гуляний и праздников, где каждый вечер царит атмосфера карнавала. А в полдень на центральной башне, появляются два козлика и бодаются. Они же являются символом города.

Это были прекрасные две недели. Места, в которых мы побывали, люди с которыми имели счастье познакомиться, сделали нашу поездку незабываемой. Теплота и гостеприимство, которое излучают Роман, Моника и всё весёлое семейство, позволили чувствовать себя как дома. Мы очень это ценим и от всей души благодарим за прекрасное лето в Польше, которое не забудем никогда. Как прав был Ж.-П. Рихтер, заметивший, что «воспоминания — это единственный рай, из которого нас невозможно изгнать»!

Татьяна БЕРЕЗЕНКО

W DNIU 24 października 1994 roku na mocy prawa o francuskich stowarzyszeniach założono w Paryżu Polskie Stowarzyszenie Autorów, Dziennikarzy i Tłumaczy w Europie (Association Polonaise des Auteurs, Journalistes et Traducteurs en Europe – A.P.A.J.T.E.).

Zgodnie z przyjętym statutem głównymi celami Stowarzyszenia jest, m.in. wspieranie wydawnicze wartościowych prac związanych z polskim piśmiennictwem, a więc zarówno dzieł literackich jak prac dziennikarskich i

jest praca lub jej część wykonywana w języku polskim. Kryterium przynależności do Stowarzyszenia nie stanowi narodowość, obywatelstwo ani miejsce zamieszkania. W chwili obecnej Stowarzyszenie wychodzi z ram europejskich i dzięki swym członkom staje się stowarzyszeniem światowym.

Obecny (od 29 czerwca 2009 r.) Zarząd liczy 9 osób, a w jego skład wchodzi: Anna Baltyk (prezes), Halina Godcka (wiceprezes) Grażyna Blanc (sekretarz) Bożena Bertaud (skarbnik), Aleksander Czastkiewicz (członek), Teresa Dutkiewicz (członek), Bożena Kilanowski Pawłowska

członków APAJTE (2009) (kolejny tom w przygotowaniu) oraz wydano zbiór poezji w języku francuskim i polskim Stanisława Gaczola (1997), a w 2008 tomik poezji Sławomira Indyka „Prawda o człowieku”.

W 1998 r. podpisano umowę z miesięcznikiem „Pro Polonia”, w którym Stowarzyszenie redaguje dział „Życie Paryskie”. Od 1997 roku Agata Kalinowska-Bouvy wydaje Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia (ISSN 1627-1645).

W 1996 r. Zarząd Stowarzyszenia powołał Kapitułę Nagrody Honorowej „Lutetia” (statuetka z brązu). Nagroda

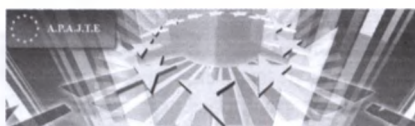
A.P.A.J.T.E. POLSKIE STOWARZYSZENIE AUTORÓW, DZIENNIKARZY I TŁUMACZY

**Pani Agata Kalinowska-Bouvy
w Sali purpurowej Senatu w Paryżu
(dn. 18 marca 2009 r.)**

przekładowych, czy innych tekstów o użyteczności publicznej; prowadzenie otwartej działalności klubowej dla stowarzyszonych; organizowanie spotkań zawodowych, konferencji, kongresów i wieczorów autorskich; nagradzanie prac literackich i dziennikarskich; wydawanie Biuletynu Informacyjnego oraz prowadzenie własnej działalności wydawniczej.

Do Stowarzyszenia może należeć każdy zaakceptowany przez Zarząd autor (pisarz, poeta, eseista, autor opracowań specjalistycznych etc.), dziennikarz (prasy drukowanej, prasy internetowej, radiowy i telewizyjny) oraz tłumacz (techniczny lub literacki). Wymogiem

W roku bieżącym redaktorzy „Wiadomości Polskich” – pan Aleksander Piotrowski oraz pan Aleksander Sielicki – zostali przyjęci do Polskiego Stowarzyszenia Autorów, Dziennikarzy i Tłumaczy w Europie (Association Polonaise des Auteurs, Journalistes et Traducteurs en Europe – A.P.A.J.T.E.).

(członek), Stanisław Gaczol (członek), Woytek Konarzewski (członek).

Honorowy prezes – Agata Kalinowska-Bouvy.

W okresie swojej czternastoletniej działalności, Stowarzyszenie współorganizowało szereg imprez o charakterze kulturalnym. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć wystawę fotograficzną „Regards Divers” oraz konferencję na temat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 1999 r., w latach 2000–2008 doroczny Salon Książki Polonijnej oraz wspólnie z Instytutem Badań nad Kulturą Polonijną co dwa lata organizowane jest Światowe Polonijne Spotkanie Intelktualistów, Ludzi Kultury i Sztuki. W 2003 roku APAJTE wspierało medialnie wystawę ProGram. Od kilku lat Stowarzyszenie wspiera finansowo organizowane przez Zakład Biografistyki Polonijnej międzynarodowe sympozja naukowe poświęcone losom wychodźstwa polskiego.

W zakresie działalności wydawniczej opublikowano w formie książki pt. „Nadwiślańskie Odyseje”, zbiór wywiadów z przedstawicielami środowisk polonijnych z różnych krajów Europy (1997), „Nie damy pogrześć mowy” – Tom I Antologii mającej na celu ukazanie sylwetek i dorobku

W EUROPIE

corocznie przyznawana jest osobom i instytucjom, za wybitne osiągnięcia na polu inicjatyw polonijnych, za działalność publicystyczną i literacką oraz za całokształt osiągnięć naukowych lub twórczych.

W 1999 roku Stowarzyszenie ufundowało pierwsze trzy nagrody specjalne z okazji festiwalu i konkursów dla Polonii. Nagrody kontynuowane są corocznie i przyznawane nie tylko uczestnikom, ale również i organizatorom.

W 2003 Agata Kalinowska-Bouvy zapoczątkowała wędrowną wystawę „Prasa Polonijna w świecie wczoraj i dziś”.

Na przestrzeni ostatnich lat członkowie Zarządu nawiązali szereg kontaktów z organizacjami polonijnymi w świecie, a poszczególni członkowie reprezentując Stowarzyszenie uczestniczyli w sympozjach, zjazdach, konferencjach czy obchodach jubileuszowych, m.in. w Kongresie Kultury Polskiej w Londynie, Światowym Zjeździe Mediów Polonijnych w Tarnowie, Zjeździe Polonii w Pułtusk, Jubileuszu Szwajcarskiego Klubu Żywego Słowa oraz sympozjach biografistyki polonijnej w Paryżu, Rzymie, Wiedniu i Krakowie i wielu, wielu innych.

18 marca br. na dorocznym walnym zgromadzeniu francuskiego Związku Dziennikarzy Prasy Periodycznej – SJPP (Syndicat des Journalistes de la Presse Périodique), jednego z najstarszych tego typu w Europie, założonego w Paryżu przed 115 laty, na nowego wice-Sekretarza Generalnego Związku, została wybrana i jednogłośnie zatwierdzona Prezes APAJTE Agata Kalinowska-Bouvy (autorka przekładu „Tryptyku Rzymskiego” Jana Pawła II, na język francuski, wydany w 2003 roku w Belgii, Francji i Quebecu).

745 lat – Książę Bolesław II Pobożny wydał w Kaliszu przywilej dla Żydów, który po zjednoczeniu Królestwa Polskiego został rozciągnięty na całe państwo (dnia 16 sierpnia 1264 roku).

700 lat – Krzyżacy przenieśli siedzibę wielkiego mistrza z Wenecji do Malborka (wrzesień 1309 roku).

610 lat – Zmarła św. królowa Jadwiga, żona Władysława Jagiełły (dnia 17 lipca 1399 roku).

610 lat – Klęska wojsk litewskich w bitwie z Tatarami nad rzeką Worskłą, która zahamowała ekspansję litewską na wschód (dnia 12 sierpnia 1399 roku).

600 lat – Wielki mistrz krzyżacki Ulryk von Jungingen wypowiedział Polsce wojnę. Wojska zakonu wkroczyły do ziemi dobrzyńskiej, na Kujawy i do Północnej Wielkopolski (sierpień 1409 roku).

575 lat – Koronacja Władysława III Jagiellończyka na króla Polski (dnia 25 lipca 1434 roku).

565 lat – Zawarcie rozejmu z Turkami na 10 lat. Po trzech dniach rozejm został zerwany przez króla Władysława III (dnia 1 sierpnia 1444 roku).

560 lat – Pokój litewsko-moskiewski, kończący okres przewagi Litwy nad Moskwą (dnia 31 sierpnia 1449 roku).

555 lat – Pod Chojnicami pospolite ruszenie z Wielkopolski i Kujaw poniosło klęskę w bitwie z krzyżakami (dnia 18 września 1454 roku).

490 lat – Najazd Tatarów krymskich pod wodzą Bogatyrza w sojuszu z Moskwą (dnia 2 sierpnia 1519 roku).

465 lat – Zygmunt August przejął władzę na Litwie jako namiestnik. Zygmunt Stary zachował władzę najwyższego księcia Litwy (dnia 6 października 1544 roku).

440 lat – Zaprzysiężenie unii polsko-litewskiej przez posłów i senatorów koronnych i litewskich (dnia 1 lipca 1569 roku).

440 lat – Akt unii polsko-litewskiej zaprzysiężony został przez króla Zygmunta II Augusta (dnia 4 lipca 1569 roku).

435 lat – Na sejmie konwokacyjnym uchwalono, że Henryk Walezy utraci koronę polską, jeśli nie wróci do 12 maja 1575 roku (dni 24 sierpnia – 18 września 1574 roku).

430 lat – W czasie pierwszej wyprawy przeciwko Moskwie Stefan Batory zdobył Połock oraz Sokół, Turowię i Suszę (dnia 30 sierpnia 1579 roku).

425 lat – Zmarł wybitny poeta polskiego Renesansu Jan Kochanowski (dnia 22 sierpnia 1584 roku).

420 lat – Fanatyczny katolik dominikanin Jacques Clément zaszytował Henryka III Walezego, króla Francji, pierwszego elekcyjnego króla Polski (dnia 2 sierpnia 1589 roku).

410 lat – Parlament szwedzki zdetronizował Zygmunta III Wazę (lipiec 1599 roku).

405 lat – Jan Karol Chodkiewicz odniósł zwycięstwo nad Szwedami pod Białym Kamieniem (dnia 25 września 1604 roku).

360 lat – Obrona Zbaraża przez wojska polskie przeciwko armii kozacko-tatarskiej, zakończona ugodą zborowską (dni 10 lipca – 6 sierpnia 1649 roku).

340 lat – W czasie elekcji królem wybrano Michała Korybuta Wiśniowieckiego (dnia 2 maja – 6 lipca 1669 roku).

310 lat – Król August II zawarł tajną umowę ze stanami inflanckimi, niezadowolonymi z łamania ich praw przez Szwedów (dnia 24 sierpnia 1699 roku).

305 lat – W czasie wolnej elekcji w Woli pod Warszawą wybrano na króla Stanisława Leszczyńskiego (dnia 12 lipca 1701 roku).

305 lat – W Narwie zawarto sojusz zaczepno-odporny polsko-rosyjski przeciw Szwedom. Piotr I obiecał po wygranej wojnie przekazać Polsce Inflanty (dnia 30 sierpnia 1704 roku).

305 lat – Ucieczka króla Stanisława Leszczyńskiego z Warszawy po jej zajęciu przez zwolenników Augusta II (dnia 5 września 1704 roku).

245 lat – Przedstawiciele Prus i Rosji uzgodnili sobie kandydata na tron Rzeczypospolitej. Został nim Stanisław Antoni Poniatowski (dnia 7 sierpnia 1764 roku).

245 lat – Na Woli pod Warszawą pod osłoną wojsk rosyjskich na zjeździe elekcyjnym dokonano wyboru na króla Stanisława Poniatowskiego (dnia 6 września 1764 roku).

215 lat – Skuteczna obrona Warszawy, obleganej przez wojska pruskie i rosyjskie (dni 13 lipca – 6 września 1794 roku).

215 lat – Upadek powstania na Litwie – zdobycie Wilna przez Rosjan (dnia 12 sierpnia 1794 roku).

215 lat – Wybuch powstania w Wielkopolsce (dnia 23 sierpnia 1794 roku).

215 lat – Wyprawa korpusu generała Jana Henryka Dąbrowskiego celem wsparcia powstania w Wielkopolsce (dnia 10 września – 23 października 1794 roku).

215 lat – Siły generała Karola Sierakowskiego poniosły klęskę w bitwie pod Terespołem z armią Aleksandra Suworowa (dnia 19 września 1794 roku).

210 lat – Zapadła decyzja o utworzeniu nowej formacji polskiej – Legii Naddunajskiej pod dowództwem generała Karola Kniaziewiczza (dnia 8 września 1799 roku).

195 lat – Car Aleksander I ogłosił amnestię dla Polaków biorących udział w wojnie Napoleona przeciwko Rosji (dnia 30 sierpnia 1814 roku).

180 lat – Zmarł Wojciech Bogusławski, twórca Teatru Narodowego (dnia 23 lipca 1829 roku).

160 lat – Generał Józef Bem został głównym dowódcą węgierskiej armii powstańczej (dnia 8 sierpnia 1849 roku).

145 lat – Przed sądem pruskim oskarżono 149 Polaków o zdradę stanu za udział w powstaniu styczniowym (dni 7 lipca – 23 grudnia 1864 roku).

140 lat – W Krakowie na Wawelu w trakcie prac konserwatorskich odkryto grób Kazimierza Wielkiego. W powtórny pogrzebie wzięło udział wielu Polaków (dnia 8 lipca 1869 roku).

115 lat – Józef Piłsudski zaczął wydawać „Robotnika” – Organ prasowy Polskiej Partii Socjalistycznej (dnia 12 lipca 1894 roku).

105 lat – Józef Piłsudski w imieniu PPS prowadził w Tokio rokowania w sprawie utworzenia legionu polskiego u boku wojsk japońskich (lipiec 1904 roku).

95 lat – Za zgodą władz rosyjskich powstał w Królestwie Polskim Centralny Komitet Obywatelski, który niósł rozmałą pomoc ludności poszkodowanej przez wojnę (dnia 10 września 1914 roku).

90 lat – Sejm uchwalił ustawę o godle i barwach narodowych, a także o nadawaniu stopni oficerskich w Wojsku Polskim. Przywrócono order Virtuti Militari (dni 1–2 sierpnia 1919 roku).

90 lat – Wybuchło Pierwsze powstanie śląskie, jako odpowiedź ludności Śląska na terror niemiecki (dnia 17 sierpnia 1919 roku).

85 lat – Reprezentacja Polski po raz pierwszy uczestniczyła w VIII Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu (dnia 3–27 lipca 1924 roku).

85 lat – Powstał Korpus Ochrony Pogranicza (dnia 20 września 1924 roku).

80 lat – W Warszawie obradował I Zjazd Polaków z zagranicy (dni 14–21 lipca 1929 roku).

80 lat – W Polsce wyświetlono pierwszy film dźwiękowy (dnia 29 września 1929 roku).

75 lat – Zmarła Maria Skłodowska-Curie, dwukrotna laureatka Nagrody Nobla (dnia 4 lipca 1934 roku).

70 lat – Od agresji Niemiec przeciwko Polsce rozpoczęła się Druga wojna światowa (dnia 1 września 1939 roku).

70 lat – Armia Czerwona przekroczyła granicę wschodnią Polski na całej długości (dnia 17 września 1939 roku).

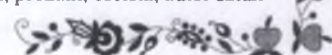
70 lat – Zmarł Stanisław Ignacy Witkiewicz (pseudonim Witkacy), artysta, malarz, pisarz, filozof, teoretyk sztuki (dnia 18 września 1939 roku).

65 lat – Oddziały AK pod dowództwem pukownika Aleksandra Krzyżanowskiego zajęły Wilno (dnia 14 lipca 1944 roku).

65 lat – W Moskwie został powołany Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego, który miał pełnić rolę rządu polskiego (dnia 21 lipca 1944 roku).

65 lat – Wybuchło powstanie warszawskie (dnia 1 sierpnia 1944 roku).

40 lat – Zmarł Witold Gombrowicz, prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych (dnia 25 lipca 1969 roku).

W tym się polu dobrze rodzi, po którym gospodarz chodzi

Kto się buduje, ten się rujnuje

Bierze wilk i liczone owce

Dobra chęć stoi za uczynek

Dobre słowo znajdzie dobre miejsce

I święta cierpliwość może się wyczerpać

Losu koniem nie przeskoczysz

Noc przynosi radę

Rzetelny rachunek utrzymuje przyjaźń

Skąpy zawsze w nędzy, choć dosyć pieniędzy

Słówka anielskie, uczynki diabelskie

Wesoło ten tańczy, komu szczęście przyśpiewuje

Где хозяин ходит, там земля родит

Дом построить — не шапку на голову надеть

Крадёт волк и считанную овцу

Почин дороже дела

Доброе слово лучше мягкого пирога

Всякому терпению приходит конец

От судьбы не уйдёшь

Утро вечера мудренее

Счёт дружбе не помеха

Скупой богач беднее нищего

Слова гладкие, а дела гадкие

Весел тот, кому удача улыбается

Szanowni Państwo!

**Zapraszamy Państwa na cykl
lekcji z najnowszej historii Polski
(lata 1945–1989), które będą się
odbywały co niedzielą o godzinie 13-30
w pomieszczeniu PCNK „Jedność”.
Lekcje będzie prowadził pan Witalis
Mingazow-Litunowski od dnia
13 września b.r.**

Ś + P

**Навсегда покинул нас,
светлой памяти:
31 августа 2009 г.
на 72-м году жизни
пан Эдмунд
РАТУШИНСКИЙ.
Выражаем
глубокие соболезнования
родным и близким!**

*Pismo ukazują się dzięki poparciu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Fundacji
„Pomoc Polakom na Wschodzie”.*

**WIADOMOŚCI
POLSKIE**
Nr 3 (24) 2009 r.

Redaguje kolegium.
Redaktor naczelny
Aleksander SIELICKI

**ПОЛЬСКИЕ
ВЕДОМОСТИ**
№ 3 (24) 2009 г.

Редактирует коллегия.
Главный редактор
Александр СЕЛИЦКИЙ

Pismo Krasnodarskiej Organizacji Regionalnej
Polskie Centrum Narodowo-Kulturalne „Jedność”
Adres redakcji: 350040, m. Krasnodar, ul. Stawropolskaja, 149, KubGU.
FISMO. Pok. 253. Tel.: +7-918-217-90-77, faks 007 (861) 219-95-20.
e-mail: poloniakubania@mail.ru http://www.kubanetnos.ru Nakład 999 egz.

Издание Краснодарской региональной общественной организации
Польский национально-культурный центр „Единство”
Адрес редакции: 350040, г. Краснодар, ул. Ставропольская, 149. КубГУ.
ФИСМО. Комн. 253. Тел.: +7-918-217-90-77, факс 007 (861) 219-95-20.
e-mail: poloniakubania@mail.ru http://www.kubanetnos.ru Тираж 999 экз.

КАЖУКУЛЫ-2009 В ПОЛЬШЕ

31

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Краснодар, 2009, № 3 (24)

КАЖУКУЛЫ-2009 В ПОЛЬШЕ

Rys. Katarzyny Bojczenko, foto Tatiany Berezenko